

Sfântul Ioan Evanghelistul împreună cu ucenicul său, Sfântul Prohor, Leonid Uspenski, Paris, 1968

† Andrei

Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului

În familie se întemeiază rânduiala morală și spirituală a unui neam*

remurile de nestatornicie în care ne aflăm dau o cruntă lovitură celei mai străvechi și sfinte instituții sociale lăsate de Dumnezeu: *familia*. Fie că e vorba de secularizare, de globalizare, de lipsa valorilor etice sau, în cazul nostru, de sărăcia care-i obligă pe mulți români să plece la muncă în străinătate, toate aceste cauze fragilizază sau duc chiar la prăbușirea familiei.

Iată de ce este foarte bine venit acest Simpozion Internațional, cu tema: „Familie, filantropie, etică socială. Parteneriatul Bisericii – Stat în Asistența Socială”. Nu știu câte probleme practice poate rezolva simpozionul, dar măcar ne va problematiza pe toți vizavi de aceste realități triste.

Și, pe deasupra, această întâlnire internațională este și un jubileu: se împlinesc zece ani de când, fără întrerupere, primăvara ne întâlnim aici, la Facultatea de Teologie din Alba Iulia. Ne întâlnim și discutăm lucruri importante și actuale. În urma fiecărui simpozion a rămas câte un volum de comunicări serioase și utile.

Nu putem uita apoi că însăși Universitatea „1 Decembrie 1918”, inclusiv Facultatea de Teologie, aniversază douăzeci de ani. Am început modest, în săli puse la îndemână de diverse instituții, și, cu ajutorul lui Dumnezeu, am ridicat acest așezământ minunat. El oferă, prin spațiile generoase, cele mai bune condiții de învățământ pentru studenții teologi. În ce privește implicarea socială practică, aici, la Alba Iulia, de zece ani de zile Arhiepiscopia Ortodoxă acționează organizat și eficient prin „Filantropia Ortodoxă”. Nu dorim să ne lăudăm, dar am făcut o lucrare de pionierat.

Nădăduim că ei, studenții teologi, vor fi purtătorii de steag ai unei concepții sănătoase despre familie. Că vor fi aluatul care dospește toată frământătura și le vor da și altora exemplul de familii creștine, puternice și indestructibile. Că vor înțelege ei, și alți tineri credincioși, că pentru dănuirea neamului trebuie ca orice familie să aibă măcar trei copii: unul pentru tata, unul pentru mama și altul pentru Biserică și Țară.

Faptul că familia e atât de vulnerabilă se datorează lipsei de iubire jertfelnică. Vorbind la modul ideal vom spune că „familia este întemeiată pe cea mai trainică dimensiune a Universului care nu pierie niciodată și aceasta este dragostea. Iar dragostea adevărată începe cu jertfa de sine, pentru că numai unde stăpânește spiritul jertfei de sine este locul larg de viețuire pentru celălalt”. Este loc și pentru soți și pentru copii. Omul care nu e dispus la jertfelnicie, la sacrificiu, nu-l poate odihni pe celălalt și nu primește pruncii ca pe un dar al Cerului.

Privită ca un simplu contract social, care are drept motivație interesul egoist, familia se poate destrăma repede. Dispărând avantajele materiale la care năzuia unul dintre parteneri, familia se prăbușește. Se prăbușește pentru că n-are la temelie credința în Hristos, Care pentru mireasa Sa S-a adus jertfă pe Cruce.

Familia este, așa cum ne învață Sfântul Ioan Gură de Aur, „eclesia domestică”, biserica cea mică, care, împreună cu alte biserici mici, alcătuiește Biserica cea mare, Biserica lui Hristos pe care nici porțile iadului nu o vor dărâma.

O astfel de familie stă și la temelie neamului, la temelie unei Patrii. Ea este locul „unde se întemeiază rânduiala unei Patrii și statorniciei, în spiritul legilor morale, al jertfei de sine, al răbdării, încrederii și dragostei”.¹

Din păcate, într-o lume care nu mai este entuziasmată de acest mod de a privi familia și Patria totul se degradează. Paul Evdokimov spune, pe bună dreptate, că „statul secularizat favorizează laicismul, care este un ateism latent în care persoana nu este decât un animal perfecționat, prevăzut cu tehnică și rețete ... Educația adolescenților și a maselor de oameni trebuie să comporte recunoașterea valorii pozitive, a misticii castității”.²

Educația trebuie să-i convingă din nou pe oameni, mai ales pe tineri, că erotismul deșănțat nu duce nicăieri, ci pângărește tot. „Pe fundalul trist al erotismului de astăzi, blazat și scufundat într-o uriașă plictiseală, iubirea se prezintă din nou ca o fascinantă și singură mare aventură în care ființa umană atinge cerul, nu numai practic și ontologic, prin harisma sfințeniei conjugale”.³

Printr-o educație creștină serioasă, modul de viață supranumit „modern” ar trebui corectat. „A spune că, în cadrul culturii occidentale, familia se află într-o stare de dezorientare totală, reprezintă o banalitate. Au spus-o mulți deja. Mulți continuă să spună și astăzi, iar familia se strică pe zi ce trece. În pofida mulțimilor de cărți, a seminariilor, a pleiadelor de experți, soți și soții continuă să se înstrăineze unul de celălalt, părinții se îndepărtează de copii și copiii de părinți. Din nefericire, mulți nu își dau seama că nu familia modernă este o problemă, ci modul de viață «modern»”.⁴

Iar modul de viață „modern” L-a izgonit pe Dumnezeu din viața de zi cu zi. Oamenii „moderni” nu mai merg la biserică. Ei nu mai admiră valorile tradiționale ale neamului. Rezultatul? Dezagregarea și prăbușirea.

Soluția problemei? Întoarcerea oamenilor la Hristos, la Biserica Lui, la valorile spirituale ale neamului și atunci toate vor fi bune.

* Alocuțiune rostită în cadrul Simpozionului Internațional de la Alba-Iulia „Familie, filantropie, etică socială. Parteneriatul Bisericii-Stat în Asistența Socială”.

¹ Ioan Alexandru, *Iubirea de Patrie*, Editura Eminescu, București 1985, p. 93.

² *Ibidem*, p. 94.

³ Paul Evdokimov, *Taina Iubirii*, Christiana, București, 1994, p. 240.

⁴ *Ibidem*, p. 202.

DIN SUMAR:

- ▶ AGHIOGRAFICA – COSTION NICOLESCU (p. 2)
- ▶ THEOLOGICA – PR. STELIAN TOFANĂ (p. 3)
- PR. VALER BEL (p. 4)
- ▶ ICONOGRAFIE – MARCEL MUNTEAN (p. 5)
- ▶ SPIRITUALITATE – MIRCEA-GHEORGHE ABRUDAN (p. 6)
- ▶ IN MEMORIAM – ARHIM. ANDREI COROIAN (p. 7)
- ▶ EVOCARE – PR. GHEORGHE DRAGOȘ BRAICA (p. 8)
- ARHIM. ANDREI COROIAN (p. 8)
- ▶ THEOLOGICA – PAUL SILADI (p. 9)
- ▶ REPORTAJE * ȘTIRI (p. 10)
- ▶ AGENDA IERARHILOR (p. 11)
- ▶ BIOETICA * ȘTIRI – MIRCEA GELU BUTA (p. 12)

Hristos – Adăpostul, Veșmântul, Hrana, Doctorul și Leacul Omului și al omenirii pe calea mântuirii*

✎ Costion Nicolescu

A. VIAȚA ȘI OPERA SFÂNTULUI EFREM

I. Viața

1. Izvoare

Sfințenia vieții Sfântului Efrem (în sfințenie includem felul său de viață ascetic, de jertfire permanentă pentru semen, dar de asemenea opera sa catehetică și misionară, transmisă adesea prin scrierile sale) a făcut ca el să se bucure de un imens prestigiu din timpul vieții. În consecință, foarte curând, ucenici sau scriitori interesați de subiecte bisericesti s-au preocupat de scrierea vieții sale și au inclus numele său în manuscrisele hagiografice ale timpului.

Viața Sfântului Efrem a fost redactată de unul dintre discipolii săi, Simeon de Samosata (PO, t. 5, p. 291). La Paladie, în a sa *Istorie lausiacă*¹, aflăm o mică notă referitoare la Sfântul Efrem. Puțin mai amplă este mențiunea pe care istoricul bisericesc Sozomene o face în *Istoria bisericescă* (GCS, t. 50, pp. 127-131).

Pe o altă cale, dar de asemenea din tradiția greacă, ne-au parvenit: o viață anonimă (BHG, no. 585), un elogiu făcut de pseudo-Grigorie de Nyssa și o metafrază la acest elogiu, făcută de hagiograful Simeon (BHG, no. 584). Aflăm referiri la Sfântul Efrem de asemenea în *Viața Sfântului Vasile*, scrisă de pseudo-Amfilohie (BHG, no. 255, 258). Mai târziu au apărut și variante mai ample (AB, t. 84, pp. 309-329 și t. 38, pp. 295-312), dar ele sunt impregnate cu elemente împrumutate din viețile altor sfinți.

De o manieră paradoxală, *Viețile* care ne-au parvenit pe calea manuscriselor siriace sunt dependente de variantele grecești. S-au publicat două recenzii, una ținând cont de manuscrisele de la Vatican (BHO, n. 270), alta influențată de cele de la Paris (BHO, n. 269). Iacob de Sarog (m. 521), în elogiuul său, nu face referință la manuscrise siriace (AMS, t. 3, pp. 665-679).

Vieți ale Sfântului Efrem, mai mult sau mai puțin circumstanțiale, s-au păstrat de asemenea în alte limbi clasice: sinaxarul armean (PO, t. 6, pp. 106-111); o viață în limba georgiană (CSCO, t. 172); sinaxarul copt arab (CSCO, t. 90, pp. 220-222); sinaxarul etiopian (PO, t. 7, pp. 330-332).

O serie de texte autobiografice atribuite Sfântului Efrem, dar lipsite de autenticitate, au circulat din cele mai vechi timpuri: un *Testament*, în greacă (BHG, no. 589s.); un *Testament*, în siriacă (CSCO, t. 324, pp. 43-69); două mărturii, în greacă (BHG, no. 587s.); un *Elogiu* al Sfântului Vasile cel Mare, în greacă (ESO, pp. 143-178).

Această bogăție relativă de documente, a căror autenticitate nu este confirmată, face ca André de Halleux să remarce: „hagiografia critică în legătură cu Efrem n-a progresat de la augustinizantul M. Hoyer (1640) până la siriacizantul A. Vöörbus (1960)”, menționând în același timp că „cea mai bună apreciere a izvoarelor rămâne cea a istoricului monahismului oriental S. Schiwietz (1938)”².

2. Nașterea

Majoritatea cercetătorilor și a comentatorilor sunt tentați să fixeze nașterea Sfântului Efrem în jurul anului 306, la Nisibe, oraș situat pe râul Daisa, un afluent al Eufratului, în nordul Mesopotamiei. Se afla atunci la frontiera Imperiului Roman cu perșii (astăzi Nusaybin, la frontiera dintre Turcia și Siria)³. Nu departe se afla Edesa, centrul regiunii, pe drumul care lega Antiohia de India și de China⁴.

3. Părinții

În cea ce privește pe părinții Sfântului Efrem, opiniile sunt împărțite. Unii, întemeindu-se pe *Viața Sfântului Efrem* (mijlocul secolului al VI-lea), îi atribuie un tată păgân, preot al zeului Abnil, care și-ar fi alungat fiul de acasă, atunci când acesta s-a convertit la creștinism⁵. Alții susțin că tatăl său s-ar fi căsătorit cu o femeie creștină și că el însuși devenise deja creștin în momentul nașterii lui Efrem⁶. În sfârșit, cercetări mai recente, bazate pe date extrase din opera Sfântului Efrem, menționează numai că părinții săi erau creștini și că i-au dat o educație în conformitate cu credința lor⁷.

4. Educația

Sfântul Efrem a fost interesat din tinerețe de studierea Sfintei Scripturi⁸.

El nu cunoștea sau cunoștea foarte puțin geaca și latina, ceea ce nu l-a împiedicat să fie la curent cu controversele teologice ale lumii creștine grecești⁹.

5. Activitatea în biserică din Nisibe

Sfântul Efrem a devenit relativ devreme (la vârsta de aproximativ 20 de ani) diacon, funcție clericală pe care, din smerenie, a păstrat-o toată viața, fără a deveni preot. El a avut o poziție activă în Biserica locală sub conducerea a patru episcopi eminenți. Dintre ei, poate fi remarcat Iacob de Nisibe, participant la primul Sinod Ecumenic de la Nicea (325), care l-a hirotonit diacon și pe Vologese. Acesta a construit între 359-360 un baptisteriu care există și astăzi, construire la care, desigur, Sfântul Efrem a fost un martor activ¹⁰.

În Biserica, el a îndeplinit diferite însărcinări, în afară de aceea de diacon: responsabil cu cateheza, profesor (a construit pentru elevii săi un fel de școală, consacrată comentariilor asupra *Sfintei Scripturi*), conducător de cor, slujitor la Sfânta Liturghie, strângător de ofrande pentru săraci, bolnavi și străini. În plus, el oferea un exemplu de viață ascetică și contemplativă¹¹.

S-a pus adesea întrebarea dacă Sfântul Efrem era monah. Este aproape sigur că n-a fost monah într-o manieră organizată, în felul celei rânduite de Sfinții Antonie cel Mare, Vasile cel Mare sau Casian. Cu toate acestea, viața Sfântului Efrem a răspuns unei vocații, aceea de a duce o viață de anahoret, o viață pe care Sebastian Brock o califică, pe drept cuvânt, a fi „proto-monahism”¹². În orice caz, Sfântul Efrem era condus de un fervent ideal ascetic. Portretul său fizic și spiritual, așa cum ne-a fost transmis, dă mărturie în acest sens. El se hrănea cu pâine de orz și cu legume uscate, nu bea decât apă; nu era decât piele și os; mic de statură, îmbrăcat sărăcăcios, pleșuv, nu râdea niciodată¹³. Era atras de viața solitară și își petrecea timpul prin sihăstriile dimprejurul orașului¹⁴. Așa se explică de ce mai târziu tradiția i-a atribuit calitatea de călugăr, pe care o merită din plin, dacă nu din punct de vedere formal, cel puțin din punct de vedere spiritual. Așa ne-a fost prezentat Sfântul Efrem în *Istoria Lausiacă* a lui Paladie (419-420) și de Sozomene care afirmă că „Sfântul Efrem și-a consacrat viața filosofiei monastice”¹⁵.

6. Ultimii 10 ani din viață, petrecuți la Edesa

În anul 363, Împăratul Iulian Apostatul moare pe câmpul de luptă, în război cu perșii, în Mesopotamia, iar Jovian, succesorul său la tron, este obligat să încheie un tratat de pace cu învingătorii, tratat prin care cedează anumite teritorii, printre care și orașul Nisibe. Avatarurile acestei perioade și suferințele îndurate de nisibieni vor fi immortalizate într-un lung ciclu de imne dedicate orașului natal¹⁶. O clauză a tratatului prevedea pentru creștini posibilitatea de a se refugia în Imperiu. Sfântul Efrem pleacă atunci la Edesa (astăzi Urfa, în sud-estul Turciei), la circa 150 km vest de Nisibe. La Edesa – leagănul civilizației siriace, se poate spune, creștinismul era foarte activ. Acolo au apărut traduceri în „siriaca veche” și *Peshitô* ale Noului Testament, acolo au fost păstrate de la anul 349 moaștele Sfântului Toma. Se pare chiar că și *Diatessaron*-ul tot acolo a apărut¹⁷. Primii autori siriaci numesc dialectul aramean de la Edesa (= *Urhay* – în siriacă) *Urhayâ*. Sfântul Efrem cunoaște aici, în toată amploarea lor, disputele teologice, foarte acerbe în epocă. Numeroase curente eretice ale timpului erau implicate în aceste dispute: maniheeni, discipolii lui Marcion, cei ai lui Bardesane, cei ai lui Arie, cei ai lui Eunomiu, anomeenii, gnosticii, iudaizantii, caldeenii, zoroastrienii etc.¹⁸.

La Edesa, Sfântul Efrem conduce Școala teologică exegetică întemeiată de Iacob de Nisibe (sărbătorit la 13 ianuarie), continuându-și, în același timp, viața de anahoret¹⁹.

Cu puțin înainte de moartea sa, o secetă puternică a provocat o mare foamete în țară. Sfântul Efrem și-a vândut atunci tot ce mai avea, pentru ajutorarea săracilor. Acest lucru este consemnat în *Istoria Lausiacă* a lui Paladie (419-420)²⁰.

7. Călătoriile

Tradiția evocă călătoriile Sfântului Efrem în Capadocia și în Egipt, unde el i-ar fi întâlnit pe Vasile cel Mare și, respectiv,

pe ava Bishoi (Pisoos). Chiar dacă aceste vizite nu au un caracter istoric sigur, după Sebastian Brock ele „comportă o parte de adevăr la nivel simbolic”²¹.

Este sigur că la Edesa Sfântul Efrem a avut posibilitatea să ia cunoștință de monahismul egiptean, aflat în acea epocă în plină înflorire și foarte influent din punct de vedere spiritual. Specialiștii afirmă că rădăcinile monahismului sirian sunt mai vechi decât cele ale monahismului egiptean, atât de cunoscut²².

Istoria întâlnirii dintre Sfântul Efrem și Sfântul Vasile cel Mare, la Cezareea, rămâne de o incomparabilă frumusețe, deosebit de exemplară, așa cum este ea relatată în *Sinaxare* și în *Viețile Sfinților*²³.

8. Moartea

Se cunoaște cu precizie data morții Sfântului Efrem: 9 iunie 373, la Edesa²⁴. Ea a survenit în cursul unei epidemii de ciumă. Sfântul Efrem era la postul său, ajutându-și concitadinii, fără menajamente și fără frică²⁵. Biserica Ortodoxă îl prăznuiește pe Sfântul Efrem la 28 ianuarie, într-o lună ce pare dedicată marilor asceți ai creștinismului timpuriu.

Biserica Catolică l-a declarat pe Sfântul Efrem *Doctor al Bisericii universale* la 5 octombrie 1920²⁶, prin papa Benedict XV. În martirologiul roman, sărbătoarea sa este fixată la 1 februarie (DTC, t. V, p. I, col. 190), dar reforma calendarului roman din 1969 a adus sărbătorirea sa în ziua corespunzătoare celei a morții sale²⁷.

9. Câteva elemente biografice suplimentare, neconfirmate de critica istorică, dar păstrate prin Tradiție și Viețile Sfinților

În copilăria sa, Sfântul Efrem ar fi avut o viziune: o viță imensă ieșea din gura lui și umplea întreg pământul; toate păsările cerului veneau să se adăpostească și să se sature din ciorchinii ei. Pe măsură ce măncau, via dădea noi ciorchini²⁸.

În anul 325 l-ar fi însoțit, în calitate de diacon al său, pe Iacob de Nisibe, la Sinodul de la Niceea²⁹. Spre vârsta de 20 de ani, el s-ar fi retras în pustie, fugind de zgomotul orașului, pentru a se întreține cu Dumnezeu în compania îngerilor³⁰.

Ochii sfântului erau ca două izvoare inepuizabile de lacrimi, căci a primit „darul lacrimilor”, atât de rar oferit de Dumnezeu oamenilor³¹. Era atât de plin de Duhul Sfânt, încât nu putea spune suficient de repede tot ceea ce Duhul îi inspira, încât părea uneori cuprins de bălbăială. Și, atunci, se ruga cu aceste cuvinte: „Doamne, oprește valurile harului Tău!”. Cuvintele sale de învățătură erau atât de puternice încât îi făceau pe cei ce ascultau să se pocăiască și să-și plângă păcatele³².

În timpul anului 338, orașul Nisibe, asediat de perși, a fost salvat grație rugăciunilor unite ale Sfântului Efrem și ale lui Iacob de Nisibe³³.

După ce a luat conducerea Școlii teologice din Edesa, această s-a numit, din pricina lui, Școala Perșilor³⁴.

Cât despre întâlnirea dintre Sfântul Efrem și Sfântul Vasile, se spune că Sfântul Vasile l-a recunoscut în chip miraculos pe Sfântul Efrem, printr-un semn din partea Duhului Sfânt, și că același semn l-a edificat apoi pe Sfântul Efrem asupra Sfântului Vasile. Rugându-se fierbinte împreună, Sfântul Efrem a putut vorbi grecește, iar Sfântul Vasile l-a hirotonit preot³⁵.

Se povestește, de asemenea, că la sfârșitul vieții, Sfântul Efrem ar fi recunoscut că nu a vorbit niciodată nimic de rău în legătură cu cineva și niciodată nu a lăsat să-i scape un cuvânt nechibzuit³⁶.

La moartea sa un mare număr de călugări din împrejurimi au venit să asiste la înmormântare. În testamentul său, Sfântul i-a rugat pe ucenici și pe prieteni să nu i se facă funeralii strălucitoare, ci trupul său să fie depus într-un mormânt destinat săracilor, iar lui să i se aducă, în chip de flori și de arome, sprijinul rugăciunilor lor³⁷.

10. Ucenicii direcți ai Sfântului Efrem

Printre ucenicii Sfântului Efrem se numără: Simeon de Samola, menționat mai sus, Aba, Zenobie, Avraam, Maras³⁸.

²¹ *Ibidem*, p. 17.

²² *Ibidem*, p. 155.

²³ *Proloagele*, pp. 469-470.

²⁴ BROCK, *Op. cit.*, p. 15.

²⁵ GRAFFIN, *Op. cit.*, p. 8.

²⁶ SABER, *Op. cit.*, p. 3.

²⁷ de HALLEUX, *Op. cit.*, p. 333.

²⁸ *Synaxaire*, pag. 534-535.

²⁹ *Proloagele*, vol. I, pp. 467-468.

³⁰ *Synaxaire*, p. 534-535.

³¹ *Idem*, p. 534.

³² *Idem*, p. 535.

³³ *Idem*, p. 536.

³⁴ *Idem*, p. 536.

³⁵ *Proloagele*, vol. I, p. 469.

³⁶ *Synaxaire*, p. 534.

³⁷ *Idem*, p. 536.

³⁸ SABER, *Op. cit.*, p. 4.

* Carte în curs de apariție la Editura Renașterea.

¹ PALADIE, *Lavsaicon*, pp. 89-90.

² de HALLEUX, *Op. cit.*, pp. 329-330.

³ BROCK, *L'Oeil de lumière*, p. 16.

⁴ GRAFFIN, în *Introduction la Parad*, p. 7.

⁵ *Ianuarie*, p. 429; BROCK, *Op. cit.*, p. 15.

⁶ GRAFFIN, *Op. cit.*, p. 8.

⁷ BROCK, *Op. cit.*, p. 15.

„Agoniile” lui Iisus sau mesajul ultimelor clipe

Pr. Stelian Tofană

ltimele clipe ale vieții pământești a lui Iisus au marcat definitiv istoria umanității în toate cele trei faze ale ei: trecută, prezentă și viitoare. Jertfa Sa de pe cruce a deschis omului posibilitatea reînnoirii în comuniune cu Dumnezeu, Creatorul Său, pe care L-a părăsit prin păcatul original, și a rămâne veșnic cu El într-o constantă creștere în iubirea și înțelegerea Sa. Dar, clipele de zăbucium sufletească trăite în Ghetsimani, ca prefațare a Patimilor Sale, cât mai ales cele de pe cruce, sunt definite, adesea, ca însemnând „agoniile” Sale.

Dar, cu toate că termenul „agonie” comportă în sine o semnificație mai mult negativă a sensului său, trimițând în mod frecvent spre stări de angoasă, de slăbiciune maximă, de disperare, trăite de cineva, „agoniile” lui Iisus transmit, totuși, un mesaj pozitiv aparte, și anume, unul legat de înțelesul finalității vieții. Altfel spus, ele dau un răspuns întrebării: Cum trebuie să întâmpinăm moartea?

Stările de angoasă trăite de Iisus și cunoscute sub numele de „agonie” sunt două:

- Agonia din Ghetsimani (Mt 26,36-44; Mc 14,32-42; Lc 22,39-44; In 18,1)
- Agonia de pe Cruce (Mt 27,34-50; Mc 15,33-37; Lc 23,44-46; In 19,28-30)

1. AGONIA DIN GHETSIMANI

Evenimentul din Ghetsimani este relatat doar de Evangheliștii sinoptici (Mt 26,36-44; Mc 14,32-42; Lc 22,39-44), Ioan amintind doar faptul că, după Cina Pascală, Iisus și Ucenicii Săi s-au dus într-o grădină: „Pe acestea spunându-le, Iisus a ieșit cu ucenicii Săi dincolo de pârăul Cedrilor, unde era o grădină, în care au intrat El și ucenicii Săi” (18,1). Ajuns aici, ia cu Sine pe trei dintre Apostoli, pe Iacob, Petru și Ioan, și îndepărtându-se puțin de ceilalți, „a început a se întrista și a se mâhni. Atunci le-a zis: ‘Întristat de moarte Îmi este sufletul. Rămâneți aici și privegheați împreună cu Mine’. Și mergând puțin mai înainte, a căzut cu fața la pământ, rugându-Se și zicând: ‘Părintele Meu, de este cu putință, treacă pe-alături de Mine paharul acesta!... Dar nu cum voiești Tu’” (Mt 26, 37-39).

Descriind același episod, Evanghelistul Luca, pe care Ap. Pavel îl numește „doctorul preaiubit” (Col 4,14), dă un amănunt care confirmă, într-adevăr, profesia sa de medic: „Și fiind în zăbucium (καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ) cu mai mare stăruință Se ruga. Și sudoarea Lui s’a făcut ca niște picături de sânge ce cădeau pe pământ” (καὶ ἐγένετο ὁ ἰδρώς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν).

Ceea ce este important în relatarea Sf. Luca și constituie o specificitate lucanică, este menționarea fenomenului fiziologic numit *hematidroză*. Specialiștii sunt de părere că acesta este un fenomen rar întâlnit, dar care se poate petrece aievea atunci când cineva trăiește, la cote maxime, o dramă, o angoasă, un zăbucium sufletească insuportabil, o durere, o teamă puternică de ceva, sau consecințele anticipate ale unei catastrofe iminente.¹

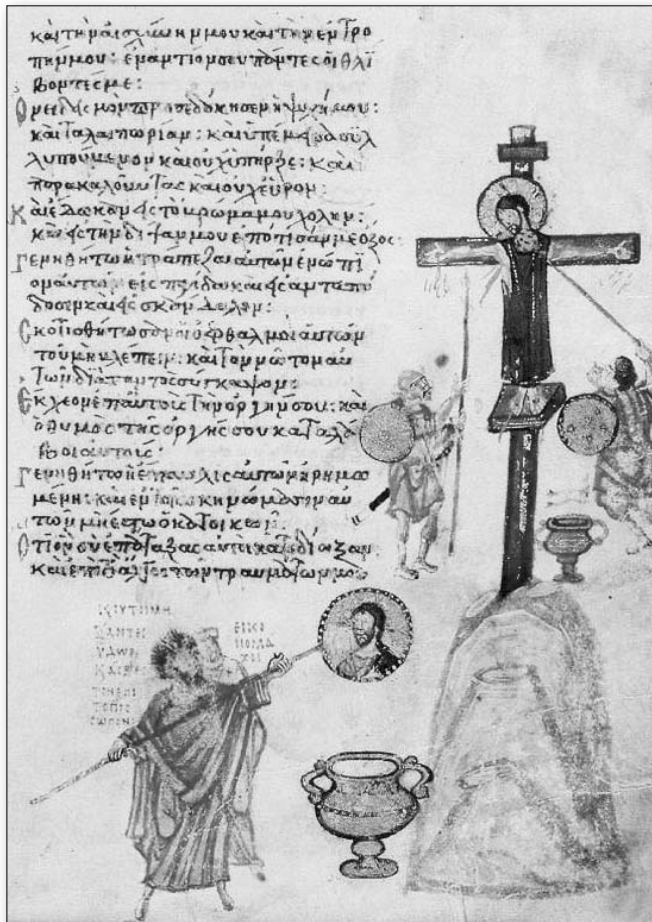
Fenomenul se caracterizează prin apariția particulelor de sânge în transpirația celui ce agonizează sau trăiește emancipat durerile și chinurile unei drame cutremurătoare. În agonia din Ghetsimani, Iisus a trăit un astfel de fenomen. El vedea, ca Dumnezeu, cum Iuda se apropie; cum Petru se va lepăda; cum Sanhedrinul îl va ridiculiza; cum prietenii Săi îl vor părăsi; cum cei din Sinedriu (Nicodim și Iosif din Arimateea – ucenici în ascuns ai Lui – In 3,1-2; 19,38) vor fi lipsiți de demnitate atunci când ar fi trebuit să-L apere; cum va fi batjocorit la curtea lui Pilat, cum dregătorul roman va fi „înfrânt” de viclenia sinedriștilor, dar nu convins; cum soldații romani îl vor țintui în cuie, pe cruce, cum Cel ce a făcut pământul, va sta gol, spânzurat pe lemn, părăsit de toți; cum mulți dintre cei vindecați de El, îi vor cere acum moartea; cum mulți dintre cei mângâiați de El, acum îl vor batjocori; cum omul își va omorî, în cele din urmă, Creatorul. Pe toate acestea, ca om, le trăia acum

anticipat într-o agonie teribilă a sufletului. Și astfel, durerea sufletească, i-a scos sângele în sudoarea-i picurândă pe pământ!

Hematidroză provoacă întodeauna o slăbiciune fizică insurmontabilă și chiar un șoc minții,² astfel că gesturile sau cuvintele celui ce agoniza se repetau adesea în mod necontrolabil. Numai așa se poate explica faptul întregii rugăciuni a lui Iisus, adresată Părintelui Său, de a-i înălțura paharul plin de amarăciunea suferințelor ce urmau, în patima Sa și în moartea de pe cruce: „Părintele Meu, de este cu putință, treacă pe-alături de Mine paharul acesta!” (Lc 22,42). Dar, tot numai Luca consemnează încă un amănunt: „Iar un înger din cer I s’a arătat și-L întărea” (22,43). Nu cunoaștem și nici nu vom ști vreodată în ce a constat această întărire venită prin înger, dar știm că Iisus a biruit, în cele din urmă, ispita și agonia. Prezența îngerului din cer în clipele de angoasă ale lui Iisus este o imagine plină de încredere și de nădejde pentru orice creștin, și anume, că-n suferința cea mai grea, prin care el ar putea să treacă, Dumnezeu nu-l părăsește, iar îngerul lui păzitor îi vine spre întărire. Așadar, agonia din Ghetsimani sfârșește prin biruința lui Iisus, conștient fiind că „paharul suferinței” are un sens în pedagogia divină. De aceea, exclamă: „Dar nu cum voiești Tu, ci cum TU voiești”, după ce mai înainte îi adresa rugămintea: „Părintele Meu, de este cu putință, treacă pe-alături de Mine paharul acesta!...” (Mt 26, 37-39).

2. AGONIA DE PE CRUCE

În prezentarea agoniei de pe cruce, Evanghelistul Matei pare a fi cel mai dramatic în descriere.

Acestei agonii îi premerge însă o scenă deloc lipsită de semnificație în contextul patimilor. Ajuns pe dealul Golgoței, istovit de bătaie, de batjocuri și căzând de mai multe ori sub povara crucii, lui Iisus i se oferă o băutură menită a-i alina chinurile: „Și venind la locul numit Golgota, care înseamnă Locul Căpățâniei, I-au dat să bea vin amestecat cu fiere; și gustând, n’a voit să bea” (Mt 27,33-34). Vinul era amestecat cu o substanță amară, care potrivit lui Marcu (15,23) era smirna: „Și I-au dat să bea vin amestecat cu smirna, dar El n’a luat”. O astfel de băutură avea rol anestezic și era preparată, se pare, de către anumite femei miloase, care obișnuiau să o pregătească pentru cei răstigniți, cu scopul de a le ușura chinurile. *Iisus însă refuză această băutură.*

Cât privește agonia propriu-zisă, ea este asociată de evangheliștii sinoptici, în special, de către Matei, cu anumite fenomene cosmice ce s-au petrecut la moartea lui Iisus: întunericul de la ceasul al șaselea până la ceasul al nouălea; sfârșirea perdelei din Templu, care despărțea sfânta sfințelor de sfânta; cutremurul, despicierea pietrelor, deschiderea

mormintelor, învierea unor morți etc. Iată cum descrie evanghelistul agonia de pe cruce: „Iar de la ceasul al șaselea, întuneric mare s’a făcut peste tot pământul, până la ceasul al nouălea. Iar în ceasul al nouălea a strigat Iisus cu glas mare, zicând: **Eli, Eli, lama sabahtani? Adică: „Dumnezeu Meu, Dumnezeu Meu, de ce M’ai părăsit?”** ... Și unul dintre ei, alergând îndată și luând un burete, *umplându-l cu oțet și punându-l într-o trestie, îi da să bea...* Iar Iisus, strigând iarăși cu glas mare, și-a dat duhul” (Mt 27,45-50). Legat de aceste momente dramatice, Ioan Evanghelistul consemnează două cuvinte rostite de Iisus: „...Mi-e sete...Și era acolo un vas plin cu oțet; atunci ei, punând în jurul unei ramuri de isop un burete plin cu oțet, I l-au dus la gură. Deci, când a luat oțetul, Iisus a zis: „Săvârșitu-s’a!...”. Și, plecându-și capul, și-a dat duhul” (In 19,29-30). Paradoxul ioaneic este plin de semnificație: Cel care era apa vieții (In 4,14; 7,38-39), murea acum, pe cruce, chinuit de sete!

Ceea ce putem observa e faptul că, în aceste momente dramatice, cu toate că s-a simțit părăsit de Dumnezeu, Iisus nu mai refuză băutura care i se dă. Se pare că aceasta nu era de fapt un oțet, ci un vin acru, ieftin, folosit de soldații romani pentru potolirea setei, pe timpul căldurilor excesive din Israel. Textul unor ediții critice este ilustrativ în acest sens: *Σκευός οὖν ἔκειτο ὄξους μεστόν* (In 19,29 – BYZ), sau „A jar of wine vinegar was there” (In 19,29 – NIV).

Acest tip de băutură acră avea un rol important în umezirea corzilor vocale ale celui ce agoniza, ajutându-l să mai poată articula câteva cuvinte. Tocmai acesta este motivul pentru care Iisus o acceptă, dându-i astfel posibilitatea să rostească ultimele Sale cuvinte. Pe de altă parte, acceptând-o, Iisus se arată deplin conștient de împlinirea tuturor detaliilor profețiilor vechitamentare cu privire la ultimele lui clipe, trăite în agonia de dinaintea morții (Ps 42,1-2; 63,1).

Specific simbolismului care caracterizează Evanghelia a IV-a, autorul ei amintește că planta prin intermediul căreia i s-a dus la gura lui Iisus un burete îmbibat cu oțetul respectiv, era *isopol*: „Și era acolo un vas plin cu oțet; atunci ei, punând în jurul unei ramuri de isop un burete plin cu oțet, I l-au dus la gură” (In 19,29). Fiind folosit la sărbătoarea Paștelui iudaic, adică în ritualul legat de sacrificiul Mielului Pascal (Ex.12,22), isopolul putea să însemne pentru evanghelistul Ioan simbolul faptului că Iisus murea ca un adevărat Miel Pascal, al cărui sânge devenea expiator, nu numai pentru un popor, ci pentru întreaga omenire. Semnificația mesianică a morții lui Iisus, jertfit ca Miel Pascal, este evidentă și în acest detaliu ioaneic.

Așadar, Iisus **refuză vinul amestecat cu fiere**, arătând prin aceasta că își asumă suferința totală, în mod conștient și că voia să moară deplin responsabil de asumarea misiunii Sale mântuitoare. **Nu refuză însă „oțetul”** întrucât acesta l-a ajutat să articuleze ultimele Sale cuvinte care marcau un sfârșit ce avea să se împlinească în ultimele lui detalii, și care a fost cu mult timp înainte profețit.

Pornind de la cele două atitudini ale lui Iisus, față de o așa-zisă „băutură anestezic”, ne putem întreba dacă nu cumva medicina de azi ar trebui să regândească modul său de administrare a anesteziei, în special folosite în faza bolnavilor terminali, și dacă nu cumva și Biserica ar trebui să insiste mai mult asupra ideii că a muri creștinește, se învață. A trece conștient de „aici”, „dincolo”, asumându-ți deplin durerea și zăbuciumul ultimelor clipe, poate să însemne pentru un muribund o „trecere mântuitoare” într-o veșnicie cu sens. A pregăti un sfârșit creștinesc, fără durere, neînfruntat, în pace și cu răspuns bun la întâlnirea cu Hristos Judecătorul, înseamnă, înainte de toate, o strădanie constantă a oricărui creștin, la care Biserica să facă apel mai insistent, iar medicina să o încuviințeze, crezând în ea. Atunci rolul anesteziei și al aparatelor din faza terminală a unui bolnav va deveni un capitol de viață și de credință, care trebuie regândit și reînviat atât de biserică cât și de medicină.

Concluzionând mesajul „agoniilor” lui Iisus, am putea afirma:

- Iisus „a știut să moară”!
- A luat din „medicina” ultimelor Sale clipe doar atât cât putea să nu-l afecteze în a muri conștient de rolul și de misiunea Sa, care se încheia doar cu ieșirea sufletului Său din trup.
- Biserica și medicina trebuie să lucreze împreună, formând o adevărată echipă, în a-l ajuta și îndemna pe orice pe om să pregătească trecerii lui, un sfârșit creștinesc.
- Mesajul ultimelor clipe ale lui Iisus, pentru noi toți, este: *„Trebuie să învățăm să murim!”*

¹ În versiunea „Bartolomeu” întâlnim expresia „Și’n luptă cu moartea fiind, cu mai mare stăruință Se ruga” (Lc 22,44). Autorul traduce aici contextual, astfel că introducând cuvântul „moarte” în descrierea stării de tulburare, reușește să amplifice starea reală de agonie la maxim.

² hematidroză = „pathologie très rare dont la manifestation clinique est la sécrétion de sang ou d’un liquide rougeâtre par les glandes sudoripares. Elle serait causée par l’anxiété et le stress” (Gabriel Andral, *Dictionnaire de médecine et de chirurgie pratiques*, vol.14, Gabon 1835).

Învieria lui Hristos — începutul învierii noastre și al transfigurării creației

Pr. Valer Bel

Invieria lui Hristos nu este revenire la viața pământească amestecată cu suferință și stricăciune, ci începutul altei vieți: viața cea veșnică a omului întreg, suflet și trup, în Împărăția lui Dumnezeu. De aceea, Hristos Cel înviat din morți este numit în Noul Testament „începătură (a învierii) celor adormiți” (1 Co 15,24) și „întâiul născut din morți” (Col 1,18) sau „întâi născut între mulți frați” (Rom 8,29).

Sărbătoarea Învierii lui Hristos nu este, în consecință, numai pomenire și mărturisire a adevărului Învierii lui Hristos, ci și vedere duhovnicească și icoană profetică a învierii tuturor oamenilor din toate timpurile și din toate neamurile. Căci, așa cum spune Sfântul Apostol Pavel: „Hristos a înviat din morți, fiind pârga învierii celor adormiți. Că de vreme ce printr-un om a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea, tot printr-un om a venit și învierea morților. Căci după cum toți mor în Adam, tot așa toți vor învia întru Hristos” (1 Co 15, 20-22). Învierea Domnului nostru Iisus Hristos este binevestită, de aceea, în noaptea de Paști nu înăuntrul bisericii, ci în afara ei, pentru că ea cuprinde pe toți oamenii și întreaga creație.

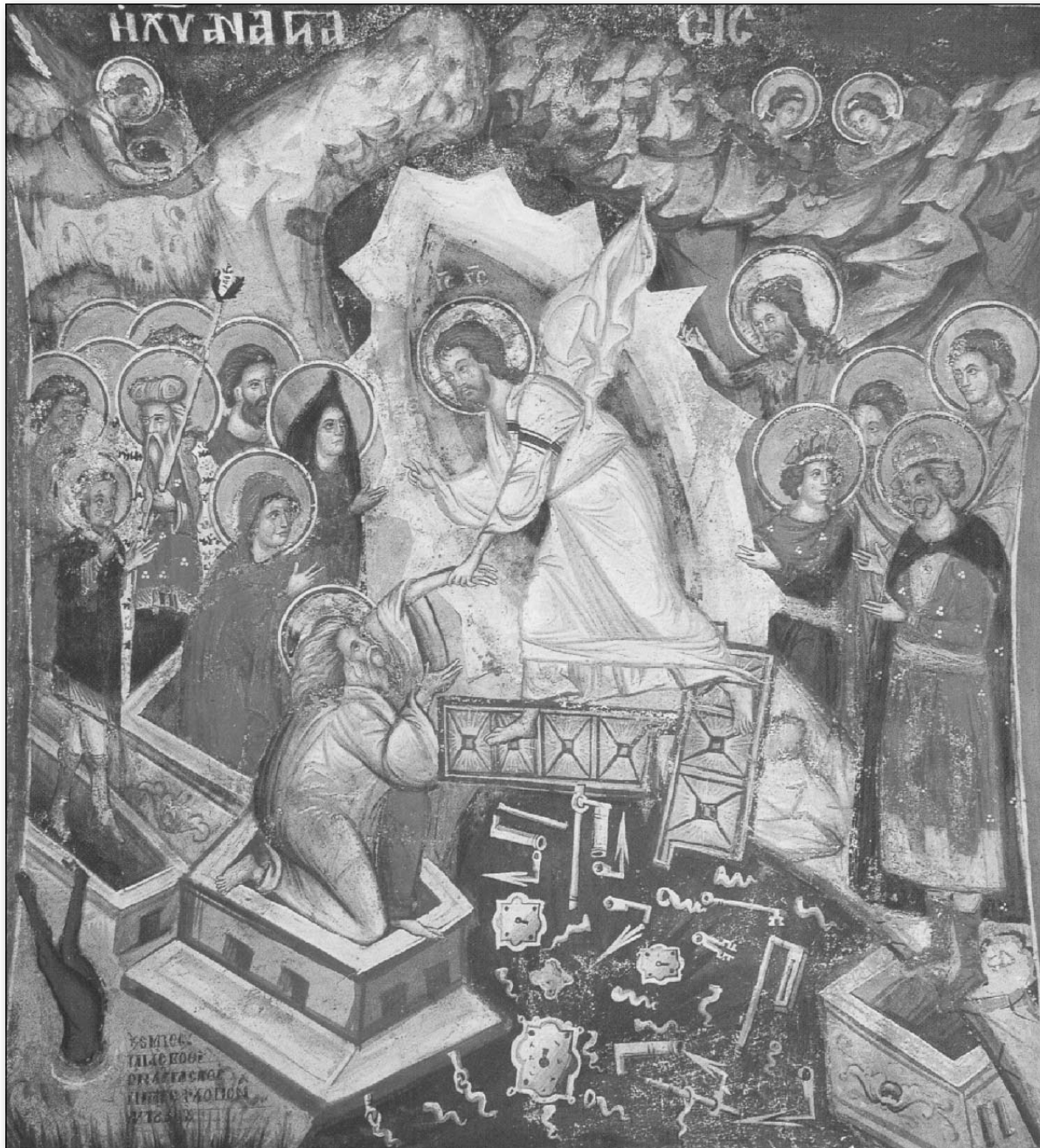
Prin Învierea Sa, Domnul nostru Iisus Hristos S-a făcut baza și garanția învierii tuturor oamenilor, „dar fiecare în ceata sa: Hristos ca pârgă; apoi cei ai lui Hristos la venirea Lui” (1 Co 15,23). Legătura organică dintre adevărul Învierii lui Hristos și adevărul învierii tuturor oamenilor la sfârșitul istoriei este atât de puternică, încât cine crede în Învierea lui Hristos crede și mărturisește implicit și învierea morților, iar cine respinge Evanghelia Învierii lui Hristos respinge și învierea universală. În acest sens, Sfântul Apostol Pavel le scrie corintenilor: „Iar dacă se propovăduiește că Hristos a înviat din morți, atunci cum de zic unii dintre voi că nu există învierea morților? Dacă nu există înviere a morților, atunci nici Hristos n-a înviat. Iar dacă Hristos n-a înviat, atunci zadarnică este propovăduirea noastră, zadarnică este și credința voastră... Și atunci, cei ce au adormit întru Hristos au pierit. Iar dacă noi numai pentru viața aceasta nădăjduim în Hristos, suntem mai de plâns decât toți oamenii” (1 Co 15, 12-14, 18-19).

Taina Învierii lui Hristos și a omenirii întregi este inima și sensul cel mai profund al Evangheliei propovăduită de Apostoli și temelia credinței Bisericii. De aceea, Crezul pe care îl mărturisim în Biserică se încheie cu aceste cuvinte: „aștept învierea morților și viața veacului ce va să fie”, sărbătoarea Sfințelor Paști este numită Sărbătoare a Sărbătorilor, icoana Învierii lui Hristos se află imprimată pe prima copertă a Sfintei Evanghelii și fiecare săptămână din calendarul creștin ortodox începe cu duminica, ziua învierii, orientând astfel timpul Bisericii și al istoriei către înviere universală și către viața veșnică. Lumina Învierii lui Hristos dă astfel sens vieții creștine zilnice, pentru că Hristos Cel înviat rămâne tainic, dar real, în Biserică până la sfârșitul veacurilor: „iată, Eu voi fi cu voi în toate zilele până la sfârșitul veacurilor” (Mt 28, 20).

Învieria lui Hristos este baza și anticiparea transfigurării întregii creații, transfigurare prevestită și anticipată în Schimbarea la Față a Domnului nostru Iisus Hristos pe muntele Tabor. Prima carte a Sfintei Scripturi, *Facerea*, vorbește despre cerul și pământul natural create de Dumnezeu la începutul veacurilor: „La început a făcut Dumnezeu cerul și

pământul. Și pământul era netocmit și gol. Întineric era deasupra adâncului și Duhul lui Dumnezeu se purta pe deasupra apelor. Și a zis Dumnezeu: să fie lumină, și a fost lumină” (1, 1-3). Ultima carte a Sfintei Scripturi, *Apocalipsa*, vorbește despre cerul și pământul nou de la sfârșitul veacurilor, care vor fi transfigurate și îndumnezeite prin harul lui Dumnezeu. „Și am văzut cer nou și un pământ nou. Căci cerul cel dintâi și pământul cel dintâi au trecut, iar marea nu mai este” (21,1). „Și am văzut cetatea sfântă, Noul Ierusalim, învâluită în slava lui Dumnezeu” (21,11). Aceste texte biblice arată că dintru început cerul și pământul au fost menite transfigurării, ca prin lumina Duhului să devină cer nou și pământ nou la sfârșitul veacurilor. Dacă se spune că cerul și pământul

nou și un pământ nou” în care „moarte nu va mai fi” (Apoc 21,1-4). De aceea, Biserica Ortodoxă cântă în toată perioada paschală: „Acum toate s-au umplut de lumină și cerul și pământul și cele dedesubt. Deci să prăznuiască toată făptura învierea lui Hristos”. Toate s-au umplut de lumină pentru că toate s-au umplut de sens, deoarece toată existența va fi eliberată de robia și absurditatea morții (cf. 1 Co 15, 51-58). Lumina Învierii lui Hristos cere credincioșilor să descopere omenirii sensul istoriei, care se va încheia cu o a doua venire a Domnului, Judecata universală, sfârșitul chipului actual al lumii prin transfigurarea cosmosului în Hristos Cel înviat, Care S-a făcut temelia și Izvorul acestei transfigurări.

este mărturisită în Crezul Bisericii, unde se spune despre Hristos Cel înviat din morți și înălțat la ceruri că El „va veni cu slavă să judece viii și morții, iar împărăția Lui nu va avea sfârșit”. Lumina care leagă taina învierii morților de Învierea lui Hristos, a judecării faptelor săvârșite în lume și bucuria vieții veșnice este lumina însăși a vieții și misiunii Bisericii în lume.

Lumina veșnică a Învierii lui Hristos este acum tainic prezentă în Biserică, fiind adunată în sufletele credincioșilor prin rugăciune, ca legătură vie cu Hristos, prin binevestirea și ascultarea Evangheliei lui Hristos, prin împărtășirea cu Sfintele Taine, prin împlinirea poruncilor, prin trăirea în practică a iubirii de aproapele, prin dobândirea sfințeniei ca unire cu Dumnezeu, prin viețuire curată și virtuoasă. Prin toate acestea ne împărtășim încă de aici de viața Învierii lui Hristos, Care a spus: „Cel ce ascultă cuvântul Meu și crede în Cel Ce M-a trimis are viață veșnică și la judecată nu va veni, ci s-a mutat din moarte la viață” (In 5, 24).

Prin Hristos Cel înviat, viitorul eshatologic al omului și al creației este deja prezent în istorie, astfel ca Biserica să înfrunte forțele răului și să înainteze spre scopul ei final, în Hristos.

În întâlnirea cu ucenicii, Luca și Cleopa în drum spre Emaus, Hristos Cel înviat, tâlcuindu-le profețiile Vechiului Testament, le arată că moartea și Învierea fac parte din planul lui Dumnezeu de mântuire a lumii: „trebuia să pătimească Hristos și a treia zi să învie din morți și întru numele său să se propovăduiască pocăința și iertarea păcatelor la toate neamurile, începând de la Ierusalim” (Lc 24, 46-47). Așadar, taina morții și învierii lui Hristos cheamă lumea la pocăință, spre iertarea păcatelor, pentru dobândirea vieții veșnice în Hristos Cel înviat.

Întrucât Capul Bisericii este Hristos Cel înviat din morți (cf. Col 1, 18), misiunea Bisericii se desfășoară în lume, sfințind timpul dintre Învierea lui Hristos și Învierea întregii omeniri sau Învierea universală. Sfânta Scriptură ne învață că învierea tuturor morților se va realiza când Hristos va veni cu slavă și putere multă ca să judece viii și morții: „Vine ceasul când toți cei din morminte vor auzi glasul Lui și vor ieși cei care au făcut cele bune, spre învierea vieții, iar cei care au făcut cele rele, spre învierea judecării” (cf. In 5, 28-29; Mt 16, 27; 25, 31-46; Rom 14, 10; 2 Co 5, 10; 1 Tes 4 13-17; 2 Tes 1, 7-10). Legătura dintre venirea în slavă a lui Hristos, învierea morților, judecata universală a tuturor persoanelor și popoarelor

este mărturisită în Crezul Bisericii, unde se spune despre Hristos Cel înviat din morți și înălțat la ceruri că El „va veni cu slavă să judece viii și morții, iar împărăția Lui nu va avea sfârșit”. Lumina care leagă taina învierii morților de Învierea lui Hristos, a judecării faptelor săvârșite în lume și bucuria vieții veșnice este lumina însăși a vieții și misiunii Bisericii în lume.

Lumina veșnică a Învierii lui Hristos este acum tainic prezentă în Biserică, fiind adunată în sufletele credincioșilor prin rugăciune, ca legătură vie cu Hristos, prin binevestirea și ascultarea Evangheliei lui Hristos, prin împărtășirea cu Sfintele Taine, prin împlinirea poruncilor, prin trăirea în practică a iubirii de aproapele, prin dobândirea sfințeniei ca unire cu Dumnezeu, prin viețuire curată și virtuoasă. Prin toate acestea ne împărtășim încă de aici de viața Învierii lui Hristos, Care a spus: „Cel ce ascultă cuvântul Meu și crede în Cel Ce M-a trimis are viață veșnică și la judecată nu va veni, ci s-a mutat din moarte la viață” (In 5, 24).

Prin Hristos Cel înviat, viitorul eshatologic al omului și al creației este deja prezent în istorie, astfel ca Biserica să înfrunte forțele răului și să înainteze spre scopul ei final, în Hristos.

Bibliografie

- 1 Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, Ed. IBMBOR, vol. 1, 2, 3, București, 1978.
- 2 Pr. prof. dr. Dumitru Popescu, *Iisus Hristos Pantocrator*, Ed. IBMBOR, București, 2005.
- 3 † Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Făclii de Înviere*, Ediția a III-a, revizuită și completată, Ed. „Basilica” a Patriarhiei Române, București, 2008.

Sărbătoarea
Sfinților Împărați Constantin și Elena
și redarea lor în iconografia creștină

Marcel Muntean

Biserica creștină, cu precădere cea Ortodoxă, cinstește cu evlavie pe sfinții săi, fiind proslăviți după moartea lor și încununați cu fericire cerească asemeni celor ce și-au aflat izvorul vieții și ușa raiului, așa cum se amintește într-una din cântările Bisericii, în Evhologhiu.¹

Între cei dintâi sfinți ai Bisericii nedespărțite considerați asemenea apostolilor sunt și împăratul Constantin (285-337), împreună cu mama sa Elena (250-330), prăznuiți la data de 21 mai. Numele de Constantin prin traducere din limba latină ar însemna tare, statornic, iar Elena prin cea grecească se definește prin strălucitoare ca soarele.² Faptele meritoase atât pe plan politico-militar, administrativ-edilic cât și pe cel teologico-dogmatic au coincis în persoana imperatorului Constantin, făurind un exemplu stimat și urmat de mulți dintre cei ce i-au continuat la tronul noii capitale a Bizanțului. Eusebiu din Cezareea, ca de altfel și Lactanțiu, și nu numai, consemnează minunea divină a arătării semnelor Sfintei Cruci și a inscripției: *Ev τὸν τω νικά* (prin acest semn vei învinge), urmat de porunca din timpul nopții de a făuri stindardul de luptă (labarum), fapt împlinit în ziua următoare. Victoria asupra lui Maxențiu va fi redată și pe Arcul de triumf constantinian, unde se consemnează: *instinctu divinitatis*, adică sub impuls ori îndemn divin. Rolul hotărâtor pe care creștinismul l-a avut în vremea sa, este cunoscut îndeobște prin Edictul de la Mediolan din 313,³ prin purtarea de grijă a împăratului s-au bătut primele monede cu monograma lui Hristos la anul 314, s-a intervenit pentru rezolvarea schismei donatiștilor din Africa, tot el generalizând prăznuirea zilei de duminică în jurul anului 321. Primul Sinod Ecumenic ce a condamnat arianismul ținut la Niceea în 325 a fost prezidat de asemenea de împărat.⁴

Reluând șirul evenimentelor reținem că mama sa, împărăteasa Elena, este cea care a aflat Cinstita Cruce. Se amintește că împărăteasa fiind sub inspirație divină a indicat locul unde în urma săpăturilor s-au descoperit cele trei cruce; crucea care aparținut Mântuitorului avea tăblițele pe care a fost scrisă sentința. Cele trei cruce sunt așezate rând pe rând deasupra unui mort, crucea lui Hristos este cea care îl învie pe cel răposat și de aceea va fi înmănată patriarhului Macarie al Ierusalimului, în amintirea căreia se va prăznui la 14 septembrie Înălțarea Sfintei Cruci.⁵ Această minune va fi nu doar ilustrată în textele teologice, dar și transpusă în opere de artă ce aparțin atât artei răsăritene cât și celei apusene. Împărăteasa Elena l-a sprijinit pe fiul ei în ridicarea bisericilor de la Bethleem și Ierusalim.⁶

Cele două evenimente impresionante din viața viitorilor sfinți nu sunt întâmplătoare, deoarece în cinstirea lor, în cultul ortodox, cu precădere în Acatistul închinat, se face de multe ori trimitere la Sfânta Cruce, ea fiind reprezentată totdeauna în centrul icoanei, în mijlocul celor doi basilei. La slujba Vecerniei, troparul sărbătorii vestește minunea pomenită a crucii apărute pe cer, precum și importanța mai apoi a convertirii lui Constantin în apostol a lui Hristos asemeni Sfântului Pavel.

Chipul Crucii Tale pe cer văzându-L, și ca Pavel chemarea nu de la oameni luând, cel între împărați apostolul Tău, Doamne, împărăteasca cetate în mâinile Tale o a pus. Pe care păzește-o totdeauna în pace pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, Unule iubitorule de oameni.⁷

În cuprinsul Acatistului, Sfântul Constantin este numit: *fericite, cel dintâi împărat creștin, soborul cel dintâi al celor trei sute optsprezece sfinți părinți cu porunca ta în Niceea s-au adunat, că Arie de la sobor a rămas rușinat, de la Dumnezeu ești cinstit, că scaunului Sfintei Treimi te-ai închinat, că Sfinții Apostoli înaintea lui Dumnezeu te-au lăudat, lauda cărmuitorilor creștini, turnul cel nebiruit al creștinilor ortodocși, al mănăstirilor și al bisericilor noastre mare apărător, decât toți împărații mai întâiule și alesule al lui Dumnezeu, că prin tine Domnul Iisus Hristos S-a slăvit, că*

prin tine Crucea Domnului Hristos se cinstește, prietenul lui Dumnezeu cel curat cu inima și luminat cu sufletul, că de la milostivul Dumnezeu ne mijlocești nouă mântuire.

Sfintei Elena îi sunt adresate cuvinte precum: *Bucură-te!, că tu crucea Domnului mult ai dorit, că Sfintei Cruci tu întâi ai zis: „Bucură-te lemn fericit,” că ne ești ca o maică, împreună cu fiul tău, împăratul Constantin, Sfânta Cruce în mâini o țineți, lui Dumnezeu-Cuvântul și preacuratei Maicii Lui căzând, te-ai închinat, că prin cruce te-ai făcut lui Hristos următoare, a tuturor binecredincioșilor creștini bună ajutoare, trandafir prea frumos miro-sitor, crin alb răsărit în grădina cea de sus a raiului ceresc, către Dumnezeu a noastră mijlocitoare, împărăteasă smerită și prea iubită, că celor ce te cinstesc pe tine tu ești bună mângâietoare, că împreună cu fiul tău împăratul Constantin, întru împărăția lui Dumnezeu te veselești. În finalul Acatistului în cea de-a doua rugăciune adresată lor se cere: mângâiere, mijlocire, ajutor în necazuri și nevoi, tămăduire de boli, potolire de răutate și izgonire de vrăjmașii cei văzuți și nevăzuți. Dați-ne nouă ca în pace și în liniște să trăim; ajutați-ne nouă cu sfințele voastre rugăciuni. Pentru mântuirea sufletelor noastre faceți milă cu noi acum, când cu frică și cu umilință zicem către voi așa: „Bucurați-vă, părinții creștinilor.” Amin.⁸*

Imaginile înregistrează în tehnici diferite, ca de altfel și modalități de expresie specifice atât genurilor artei cât și stilurilor artistice, reprezentarea celor doi sfinți.

Împăratul Constantin cel Mare, monedă, 327, portret și reprezentarea labarumului-este înfipt într-un șarpe, reprezentare simbolică des întâlnită în ilustrările Apocalipsei

Răstignirea, triptic, sec. al VI-X-lea, Biblioteca Națională, Paris

Scena Botezului este deseori influențată de prototipul hristic iconografic, mai precis de icoanele aghiografice ce au în jurul temei principale scenele secundare din viața sfinților.

Botezul lui Constantin cel Mare, frescă sec. al XIII-lea, basilica Quattro Santi Coronati, Roma

Sfântul Constantin cel Mare, mozaic, 1000, catedrala Sfânta Sofia, Constantinopol

Erminia lui Dionisie, în mai multe rânduri, menționează prezența celor doi împărați în diferite compoziții, astfel în ilustrarea Imnului Bunei Vestiri se precizează: *Dreptii împărați și înaintea lor împăratul marele Constantin zice: „Bucură-te, puterea și coroana împăraților, Fecioară!”*⁹ Ei sunt de asemenea, reprezentați în tema Judecării de Apoi, în icoana Înălțării Sfintei Cruci, iar Constantin se redă în visul său cu Sfântul Ierarh Nicoale, la convertirea sa, ori în scena primului Sinod de la Niceea. În cazul în care biserica poartă numele lor, icoana le este rânduită în registrul întâi alături de icoanele Pantocratorului și a Fecioarei cu Pruncul, mindu-se și icoană de hram.

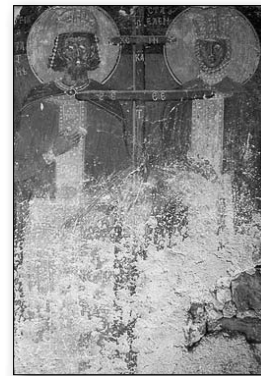
⁸ Acatistul Sfinților Împărați Constantin și Elena, Ed. Hrana Sufletului, Brașov, p. 2-32.

⁹ Erminia Picturii Bizantine după versiunea lui Dionisie din Furna, Ed. Mitropoliei Banatului, Oradea, 1979, p. 192.

Sfântul Constantin cel Mare, mozaic, sec. al XIII-lea, catedrala San Marco, Veneția

Cele două personaje înveșmântate în haine regale și purtând coroane străjuiesc de-o parte și de cealaltă Sfânta Cruce în proporții monumentale. Sesizăm că în unele exemple poziționarea lor este inversată, în acest caz Sfânta Elena se află în stânga, iar fiul ei, Sfântul Constantin, în dreapta.

Sfinții Împărați Constantin și Elena, frescă, sec. al XIV-lea, biserica Berende, Bulgaria

Panselinos îl reprezintă pe Sfântul Constantin având în mână sa crucea decorată cu pietre strălucitoare. Costumul ornamentat specific bizantin cu mitră comportă o rezolvare plastică armonioasă în care acordul complementar al galbenului și al violetului se detașează pe fondul albastru închis al câmpului cromatic.

Sfânta Elena, detaliu, frescă, 1347-1349, biserica Sfântul Mihail, Lesnovo, Macedonia

Simetria pozițiilor celor doi sfinți este continuată și de veșmintele asemănătoare, precum și de accesoriile regale: coroana și sceptru. Crucea simplă din spatele lor are cele două detalii: tăblița cu inscripția I.N.R.I., și patibulusul din partea inferioară ce a servit drept postament pentru picioarele lui Iisus. Contrastul de roșu și verde al costumelor celor doi demnitari, împodobite cu flori stilizate, amintește de gustul artei baroce atât de prezentă în ambianța curții lui Brâncoveanu.

Expresia portretului este realizată prin intermediul nuanțelor delicate și a trecerilor cromatice rafinate pe care bucițele de mozaic frumos așezate le exprimă.

Sfinții Împărați Constantin și Elena, frescă, sec. al IX-X-lea, Yilanli Kilise, Capadocia

Crucea triumfătoare, ce pare să unească figurile este pictată în fața lor, iar mai târziu ea va fi redată în spatele personajelor.

Manuil Panselinos, Sfântul Constantin cel Mare, frescă, sec. al XIV-lea, mănăstirea Protaton, Sfântul Munte Athos

Această frescă care o înfățișează pe Sfânta Elena aparținând școlii macedonene ne-o redă în ambianța crucii și în imediata sa alăturare cu Sfântul Constantin. Costumul de epocă comportă o alternanță a motivului vulturului bicefal, simbol al vechii Rome cu cea a elementelor geometrice. Proplasma figurii preponderent în nuanțe de verde crează prin straturile de carnație luminoase de ocru cald, un sentiment de transcendență pe care icoana o transmite prin simbolismul ei.

Sfinții Împărați Constantin și Elena, frescă, sec. al XVIII-lea, mănăstirea Sitaru, Ilfov

¹ Pr. Dr. Ene Braniște, *Liturgica Generală cu noțiuni de artă bisericească*, Ed. I.B.M.B.O.R. București, 1985, p. 233.

² Pr. Victor Agă, *Simbolică biblică și creștină. Dicționar enciclopedic*, Ed. Învierea, Timișoara, 2005, p. 95, 128.

³ Ion M. Stoian, *Dicționar religios*, Ed. Garamond, București, 1994, p. 64.

⁴ Pr. Prof. Dr. Vasile Muntean, *Istoria creștină generală*, v.I., Ed. I.B.M.B.O.R., București, 2008, p.135,136.

⁵ Marcel Ghe. Muntean, *Crucea între mit și simbol în pictură*, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2006, p. 20.

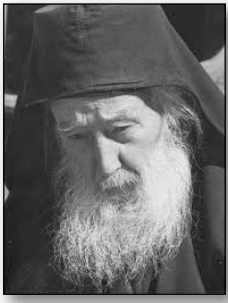
⁶ Everett Ferguson, *Encyclopedia of Early Christianity*, Ed. St James Press, Chicago, London, 1990, p. 417.

⁷ Mineiul pe Mai, Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 2001, 168.

Chipul filocalic al părintelui *Petroniu Tănase prodromitul*

Mircea-Gheorghe Abrudan

Bentru rugăciunile și prin bunăvoința Născătoarei de Dumnezeu, în luna octombrie a anului trecut, am reușit să pășesc pentru întâia oară în acel loc minunat numit deopotrivă de toți dreptslăvitorii creștini: Sfântul Munte Athos, Grădina Maicii Domnului. De multă vreme auzisem și văzusem, atât prin intermediul cărților, cât și a mărturisirilor și a imaginilor, de frumusețea îmbietoare a muntelui, de bogăția mărturiilor istorice ale vechiului Bizanț - al cărui tezaur, martor și continuator se dovedește încă a fi, dar mai ales de minunatele chipuri înduhovnicite și frumoase ale bătrânilor monahi, transfigurați de prezența harului și îmi doream nespuse de mult să ajung acolo. Văzându-mă astfel ajuns pe această peninsulă athonită, scăldată de apele Mării Egee, m-a cuprins o adâncă emoție știind că pășesc pe pământul binecuvântat al Athosului, muntele cel sfânt al rugăciunii isihaste neîncetate în care Maica Domnului însuși a binevoit să-și facă locaș. După ce m-am bucurat de ospitalitatea și dragostea obștilor marilor lavre și schituri Zografu, Vatopedu, Sfântul Andrei și Lacu, vizitând și mănăstirile Cutlumuș, Stavronichita, Pantocrator, Iviru, Caracalu, Filoteu, în după-amiaza zilei de marți, 12 octombrie 2010, pe o ploaie mărunță și o ceață densă, am poposit și la cel mai mare așezământ monahal athonit românesc, Schitul Prodromu. Închinat Sfântului Proroc, Înaintemergător și Botezător Ioan și aflat pe teritoriul Mănăstirii Marea Lavră, schitul Prodromu a fost întemeiat între anii 1852-1866 de ieroschimonahul Nifon Ionescu și ucenicul său, ieroschimonahul Nectarie prin contribuția generoasă a domnitorului Moldovei Grigorie Ghica, a caimacanului Munteniei Alexandru Ghica și a mitropoliților Sofronie al Moldovei și Nifon al Țării Românești.¹

Alte amănunte legate de istoricul și viața schitului am aflat de la un monah ajuns la Prodromu de la Mănăstirea Nicula și care, auzind că suntem de la Cluj, s-a oferit să ne prezinte câteva din colțurile tainice ale schitului. Astfel, am aflat că înainte de actualul schit a fost zidit paraclisul Sfântului Ioan Botezătorul, atestat la 1754, când a fost reînnoit de monahul Iosif Hiotul, astăzi acest paraclis aflându-se lipit de zidul sudic exterior al corpului de chilii. Iconostasul acestuia conține icoana făcătoare de minuni a Botezătorului, care cu privirea sa încruntată i-a izgonit pe turci în anul 1821, aceasta fiind, de altfel, cea mai veche dintre icoanele ocrotitoare ale obștii. Schitul deține, de asemenea, o icoană a Maicii Domnului numită Prodromița, făcătoare de minuni, al cărui istoric ne spune că este una din puținele icoane numite „Nefăcută-de-mână”, deoarece chipul Maicii Domnului și al pruncului Iisus s-au zugrăvit singure. Despre această minune dă mărturie însuși pictorul ieșean Iordache Nicolau, tocmnit de starețul Nifon în anul 1863 pentru a-i picta o icoană a Născătoarei de Dumnezeu pe care să o așeze în biserică mare a schitului, unde se află și în prezent.

Seara, la slujba vecerniei și apoi la masa de obște din trapeza mare a mănăstirii, aveam să întâlnesc însă chipul iconic învăluit într-o lumină, alta decât cea naturală, al părintelui stareț, nonagenarul ieromonah Petroniu Tănase. Născut în anul 1914, în comuna Fărcașa din județul Neamț, călugărit în obștea mării lavre a Neamțului, părintele Petroniu a fost până de curând, februarie a.c., egumenul schitului. Împrejurările istorice, nu tocmai favorabile unui monah cu dorul tainic al desăvârșirii, l-au purtat prin vetrele monahale ale Antimului, Cernicăi, Slatinei, Curții de Argeș, Sihăstriei, și din anul 1978, ale Athosului. Venind cu o bogată experiență monahală și administrativă din țară, unde studiasse teologia, filosofia și matematica la București, fiind funcționar al cancelariei patriarhale sub patriarhul Nicodim Munteanu și totodată slujitor al stranei și al altarului Catedralei Patriarhale, apoi colaborator al patriarhului Iustinian Marina la mănăstirea paraclis patriarhal de la Curtea de Argeș, părintele Petroniu Tănase a făcut parte din a doua

generație de monahi trimiși de Patriarhia Română, în anul 1978, spre a revigora obștea îmbătrânită și împuținată a schitului românesc athonit, unde a îndeplinit pe rând slujirile de duhovnic, bibliotecar și stareț.² Pe lângă aceste informații cu caracter biografic, ceea ce m-a impresionat văzându-l pe părintele Petroniu a fost chipul lui smerit, de-a dreptul filocalic al unui avvă desprins din Pateric, dar și duhul care învăluia prezența acestuia și care răspândea o pace profundă și o bucurie tainică. Privindu-l pe acest bătrân îndoit de spate și sprijinit într-un baston cum participă la întreaga slujbă stând în picioare cu simplitate într-una din strănile din partea dreaptă a iconostasului, și nu în cea înaltă a starețului, după obiceiul celorlalte mănăstiri athonite, iar apoi la trapeză în rând cu ceilalți monahi, mi-am dat seama că am în față un adevărat chip de monah smerit, un veritabil cuvios care s-a făcut pe sine vas al Sfântului Duh, în el și prin el rodind cu adevărat roada Duhului: dragostea, bucuria, pacea, bunătața, blândețea, curăția (Cf. Galateni 5, 22-23). Stând la masa de obște în trapeză la câțiva metri de părintele Petroniu, dar și anterior în biserică la vecernie, am uitat pentru câteva clipe bune de toată oboseala drumului, de frigul și umiditatea atmosferei meteorologice, de toate gândurile și întrebările pe care mi le conturasem și pe care mă gândisem pe drum că i le voi adresa dacă îl voi întâlni și se va naște ocazia să mă aflu în preajma lui pentru câteva momente. Nu-mi putusem explica pe moment această stare, cert e că mă aflam lângă un avvă a cărui prezență mă odihnea și al cărui chip de kalogheros (bătrân frumos) îmi ajungea doar contemplându-l. Ieșind de la trapeză și plimbându-mă apoi prin curtea mănăstirii mi-am adus aminte de cuvintele psalmistului, care spusese oarecând: „minunat este Dumnezeu întru sfinții Săi” (Cf. Psalmul 67, 36) și era cu adevărat minunat doar așa să șezi privindu-l! Și oare nu la fel se întâmplase în pustia Egiptului cu acel frate care mergea împreună cu alții la avva Antonie, dar nu-l întreba nimic, fiindu-i destul doar să-l vadă?!³ Da! Cu siguranță mi-a fost destul doar să-l văd pe părintele Petroniu ca să-i înțeleg mai bine apoi viața de monah, lucrarea de stareț al Prodromului și scrierile publicate în țară.

Chiar dacă a plecat dintre noi cei călători pe acest pământ în ziua de 22 februarie a.c., părintele Petroniu Tănase s-a dus la Domnul Hristos, al cărui slujitor a fost timp de peste șapte decenii. El lasă în urma sa nu atât o moștenire bibliografică, cât una vie, anume comunitatea monastică de la schitul athonit românesc Prodromu. Oricine va vizita această obște nu va putea să nu observe că părintele a fost o pildă vie pentru viața duhovnicească, realizând o comunitate centrată pe o trăire liturgică a vieții, unită în legătura dragostei și mistuită de foame și sete după Hristos, Pâinea Vieții și Potirul Mântuirii. O comunitate care nu doar că poate, ci ar trebui să fie luată ca exemplu și de vetrele monahale din țara noastră, nu puține scufundate într-un rigorism dur și sec al unei pravile și tradiții care de multe ori nu este Sfânta Tradiție! Aș cita în acest sens un fragment dintr-o scriere a părintelui, unde acesta transpunea în cuvinte nu o simplă predică, ci rostirea trăită a întregii sale vieți: „În vremea noastră însă, veac de necredință și apostazie, slujirea cea mai necesară ce se impune monahului și care este și mesajul lui pentru lumea de astăzi, este să țină neconținut în fața poporului credincios, cu pilda vieții sale, icoana evanghelică a vieții creștine, pe care ne-a lăsat-o Mântuitorul Hristos: trăire autentică a vieții creștine, în simplitate și smerenie, în dragoste de Dumnezeu mai presus de orice și desăvârșire neconținută cu ajutorul Pocăinței.”⁴

Deși l-am văzut personal față către față doar pentru câteva clipe, în biserică, la vecernia de seara, la utrenia de noapte (care la Prodromu începe la ora 03.00), apoi la Sfânta Liturghie și în trapeză, pot să spun cu tărie că părintele ieromonah Petroniu Tănase a fost și va rămâne în inima mea, și îndrăznesc să cred că în conștiința tuturor aghiorților și pelerinilor care l-au cunoscut și i-au văzut lucrarea, o adevărată icoană smerită a Ortodoxiei românești și un adevărat sacerdot cu inimă de părinte care a învățat pe deplin să fie blând și smerit cu inima (Cf. Matei 11, 29), odihnindu-i, mângâindu-i și povățuindu-i prin întreaga sa ființă pe cei ce au intrat pe poarta Prodromului, asemănându-i-se, așadar, într-un totol Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos. De la El să-i cerem acum odihnă și așezare în Împărăția veșnicei Sale lumini!

Hristos – Adăpostul, Veșmântul...

Continuare din pag. 2

II. OPERA

1. Conținutul operei și clasificarea ei

Din diverse mărturii, ce ne-au provenit pe calea tradiției scrise sau orale, Sfântul Efrem a fost un autor extrem de prolific. Astfel, Sozomene îi atribuie compunerea a mai mult de un milion de versuri (GCS, t. 50, p. 128)³⁹! Pe de altă parte, Fotios ne spune că siriienii îi atribuiau peste o mie de predici⁴⁰. Aceste mărturii ilustrează foarte bine apoftegma în legătură cu visul pe care Sfântul Efrem l-a avut în copilăria sa, când a văzut ieșindu-i din gură o viță ale cărei ciorchini se înmulțeau pe măsură ce erau mâncați.

Bineînțeles, vicisitudinile epocii au provocat pierderea mai multor manuscrise. De la unele ne-a rămas numai titlul, cum ar fi *Tratatul despre prostituata înțeleaptă din Edesa*, menționat de Sozomene (GCS, t. 50, p. 129). André de Halleux consideră că sărăcirea progresivă a moștenirii efremiene provine din faptul că exegeza sa, precum și controversalele cu ereticii timpului său au pierdut încet-încet din importanță, din cauza dezvoltării teologiei. Același autor ne arată că genul de florilegii dogmatice sau ascetice, practicat la mijlocul primului mileniu, a contribuit și el la dispariția unor opere ale Sfântului Efrem, care au fost asumate numai parțial în aceste florilegii. Într-o culegere de extrase hristologice din Sfinții Părinți, folosit Philoxene de Maborg spre 482, se aflau citate din Sfântul Efrem, provenind, cea mai mare parte, din opere astăzi dispărute⁴¹.

Totuși un număr mare de opere ale Sfântului Efrem au ajuns până la noi. Ele s-au păstrat în diverse limbi: siriacă, armeană, coptă, georgiană, greacă, latină, ceea ce probează impactul pe care opera marelui poet l-a avut în Biserica Orientului din timpul vieții lui, dar de asemenea și în perioada următoare. Adesea, din nefericire, originalul siriac s-a pierdut.

Specialiștii care au studiat opera Sfântului Efrem au adoptat criterii diferite în ceea ce privește clasificarea scrierilor sale.

Părintele Georges Saber propune următoarea clasificare, pornind de la criteriul cu caracter teologic:

A. Opere exegetice (*Comentariul la cartea Facerea*, cel la *Ieșire*, *Comentariul la Diatessaron*, *Comentariul la Epistolele Sfântului Pavel*, *Comentariile la Faptele Apostolilor*);

B. Opere dogmatice (*Contra ereticilor adresată lui Hypatius (Ipatie)* și *Contra ereticilor adresată lui Domnus*, *Imne contra ereticilor*, *Imne despre credință*, *Omilii despre credință*, *Imne contra lui Iulian Apostatul*, *Omilii despre Domnul*, *Imne despre rai*);

C. Opere ascetice (*Imne despre Feciorie și despre tainele Domnului*, *Imne despre Biserică*, *Imne despre Abraham Quidunaja*, *Imne despre Iulian Saba*, *Scrisori către asceții din Edesa*, *Imne parenetice*);

D. Opere liturgice (*Imne despre Naștere*, *Imne despre Post*, *Imne despre Învierea lui Hristos*, *Imne despre Azime*, *Imne despre Răstignire*, *Imne despre duhovnici și mucenici*, *Imne despre Nisibe*, *Predici despre predicarea lui Iona la Ninive*)⁴².

Pierre Yousif folosește aceeași clasificare, dar furnizându-ne în interiorul fiecărei grupe mai multe texte și detalii:

1. Comentarii biblice (la cele menționate de Saber, adaugă un fragment dintr-un comentariu la *Isaia*, *scolii la Plângerile lui Ieremia*, *comentarii la Profeții Mici*, un comentariu la *Iov*, în versiune armeană, și de asemenea în versiune armeană *Memre despre Facere*, *Iosua*, *Judecători*, *Regi*, *Levitic*);

2. Opere liturgice (comparativ cu părintele Saber, introduce aici *Imnele Botezului lui Iisus și al creștinului*, *Sogiata*, *Predici la Săptămâna Mare*, două *Cuvântări* pentru împărtășire, existente în *Suplimentul la Taine – Naqpayata*, caldeean, și fragmentul *Haw d-Nurane*, dar recunoaște că autenticitatea tuturor acestor texte este îndoielnică, în cel mai bun caz din cauza interpolărilor);

3. Opere teologice și polemice (conținutul este identic cu cel din aceeași categorie de la Saber, cu excepția *Imnelor despre rai*, care sunt introduse printre operele ascetice);

4. Opere ascetice și despre viața creștină (în afara *Imnelor despre rai*, Yousif semnalează aici *Carmina Nisibiana*, *Memre despre Nicomidia*, toate *Predicile*, inclusiv *Predici pentru ploaie și pentru rugăciuni*, chiar dacă autenticitatea majorității predicilor nu a putut fi demonstrată)⁴³.

³⁹ La BRANIȘTE, *Liturgica generală*, p. 725; 100 mii cf. SOZOMEN, *Istoria Bisericească*, cap. III, c.16.

⁴⁰ SABER, *Op. cit.*, pp. 4-5.

⁴¹ de HALLEUX, *Op. cit.*, p. 333.

⁴² SABER, *Op. cit.*, pp. 5-11.

⁴³ YOUSIF, *Eucharistie*, pp. 28-30.

¹ Monah Pimen Vlad, *Sfântul Munte Athos. Grădina Maicii Domnului*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Schitul Lacu, 2009, p. 154.

² Ieromonah Petroniu Tănase, *Chemarea Sfinței Ortodoxii*, Editura Bizantină, București, 2006, pp. 185-217.

³ Vezi *Patericul, Avva Antonie*, 29, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2004, p. 9.

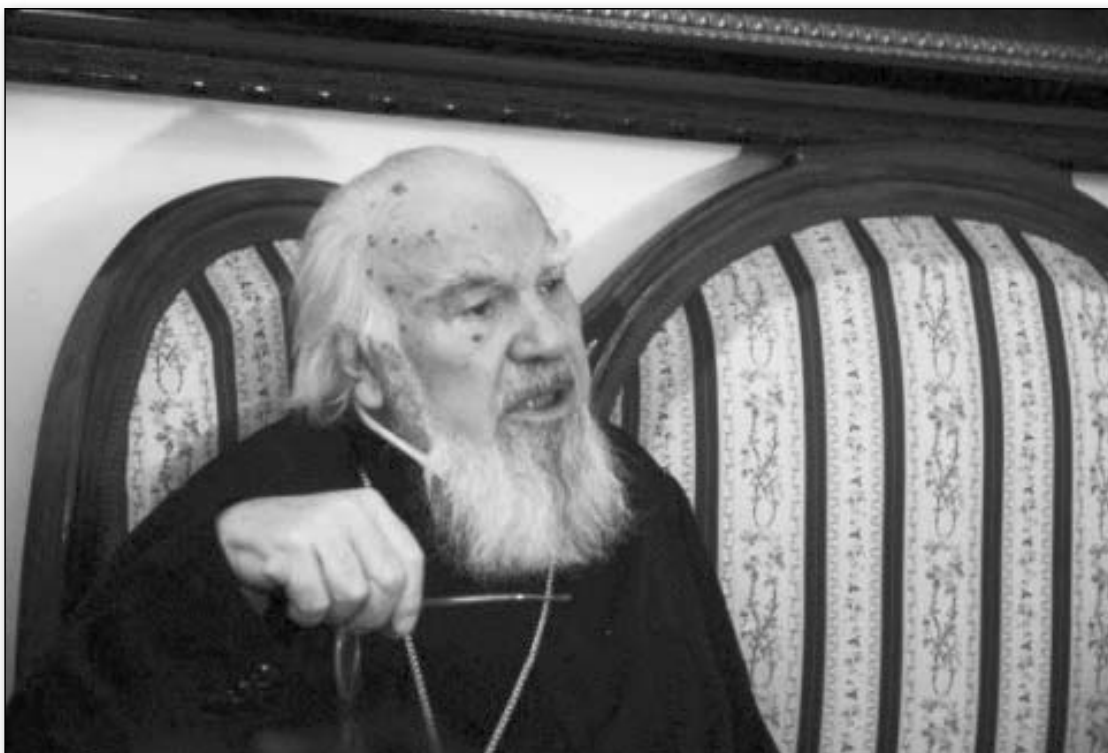
⁴ Ieromonah Petroniu Tănase, *op. cit.*, pp. 122-123.

Șapte binecuvântări moștenite de la părintele nostru arhiepiscop și mitropolit Bartolomeu

Arhim. Andrei Coroian

Am numit binecuvântări, o parte, din multele daruri pe care ni le-a dat Dumnezeu, prin părintele nostru mitropolit Bartolomeu, cel care ne-a fost dăruit de El, ca păstor, călăuzitor, îndrumător, apărător, purtător de grijă, tezaur nesfârșit de înțelepciune, de cunoștință, de tărie, de bunătate părintească și lumină spirituală binefăcătoare, prin care el rămâne nemuritor.

Părintele nostru mitropolit Bartolomeu a fost un om trimis de Dumnezeu bisericii și poporului român, așa cum s-a spus când a venit la Cluj. A făcut parte dintr-o generație de oameni aleși, meniți a fi ctitori de spiritualitate și cultură, într-o biserică și într-o țară, care erau la începuturile afirmării lor, după marea Unire din anul 1918. Ca toți aleșii și trimișii lui Dumnezeu, el s-a asemănat prin darurile primite, virtuțile și faptele bune lucrate, vieții trăite în trup de Fiul lui Dumnezeu. Asemeni Acestuia, odată arătat pe pământ ca model de viață adevărată, trăită în adevăr și iubire jefelnică, el nu ne părăsește ci rămâne cu noi, precum și cu alte generații până la sfârșitul istoriei. Dacă o viață întreagă a purtat o cruce mare și grea, a suferinței pe nedrept, uneori dublată de torturi îngrozitoare, a avut mereu tăria și altruismul de a purta și crucile altora, mai mici sau mai mari. Sfârșitul i-a fost tot pe cruce, într-o suferință nedorită și de neînțeles pentru noi, dar firească pentru un adevărat ucenic și prieten al lui Hristos. Nu putea avea un sfârșit fără suferință sau nedureros, socratian, când prin cruce și-a închinat viața, nesmintită, asemeni Sfântului Ștefan cel Mare, Părintelui veacurilor. Când a fost ales ca arhiepiscop de Cluj, în ianuarie 1993, așteptam cu nerăbdare să-l văd pe cel despre care citisem și auzisem atâtea lucruri minunate, făcute accesibile după neașteptata schimbare din anul 1989, care de altfel

ne puna în față o necunoscută istorie, luminată de extraordinari și nebănuți eroi. La 7 februarie 1993, când a fost hirotonit și instalat arhiepiscop, într-o atmosferă de adâncă concentrare duhovnicească, care adunase în catedrala din Cluj toate personalitățile ecleziale și culturale din România, mi-am dat seama că noul nostru părinte arhiepiscop, are o putere spirituală și o desăvârșire în arta cuvântării, venite de undeva, din adânc de istorie și în același timp mai presus de ea. În persoana celui care cuvânta transfigurat și transfigura cuvântând, priveam cu ochii sufletului, întrupate, frumusețea, bărbăția, dârzenia și vitejia unui popor, prin naștere creștin, care în acest spațiu dăruit de Dumnezeu și-a format spiritualitate unică și monumentală, numită ortodoxia românească. Dacă istoria de secole, număra sfinți și eroi mai mult sau mai puțin cunoscuți, din generația înaltului făceau parte: Cleopa, Paisie, Dumitru Stăniloae, Galeriu, Sofian, Petroniu, Daniil Tudor, Arsenie Papacioc și Arsenie Boca, mitropolitul Antonie sau scriitori, poeți filosofi, ca: Vasile Voiculescu, Nichifor Crainic, Radu Gyr, Constantin Noica, Petre Țuțea, Emil Cioran, Mircea Eliade, Alexandru Mironescu, Nicu Șteinhart (mai apoi devenit părintele Nicolae) Mircea Vulcănescu. Noul nostru Arhiepiscop avea să rămână unic prin complexitatea operei teologic-literare și monumentalitatea lucrării pastoral-misionare. Ascultam cu urechile aceluiași suflet, așa cum nu mai auzisem până atunci, frumusețea cuvântului lui Dumnezeu, măiestrit într-o limbă, izvorâtă din scripturi, texte liturgice sfinte, teologie patristică și cea mai frumoasă literatură românească și universală.

Poate că aceasta este cea dintâi și cea mai mare binecuvântare pe care ne-o lasă părintele nostru mitropolit Bartolomeu. Iubirea desăvârșită față de Adevăr, față de Cuvânt, față de Logos în multele Sale ipostaze. Înzestrat cu o credință neclintită, cu evlavie, cu speranță, cu dârzenie și hârnicie, cu luciditate și spirit de dreptate, cu înțelegere, pătrundere

și prevedere; cu iubire de oameni, bunătate și geniu organizatoric, dublate de un talent artistic și o cultură de inviat. A fost din copilărie îndrăgostit de Cuvânt și de cuvintele adevărului Său. Avea un cult pentru cuvânt, pe care iubea și cunoștea în alcătuirea, în întregul și în toate sensurile lui. „Comportați-vă cu cuvintele precum îngerii se comportă cu Maica Domnului”, spunea adeseori. De aceia cuvântările părintelui nostru mitropolit Bartolomeu nu doar au fascinat adunând zeci de mii de oameni, ci au luminat, au înviat, au vindecat, au mângâiat zeci și sute de mii de suflete. Atunci când vor fi scrise și publicate în întregime, ele vor fi o operă mărturisitoare unică, a unui predicator, unic poate în istoria bisericii noastre, care stă alături de operele marilor predicatori din istoria bisericii universale din toate timpurile.

A doua mare binecuvântare este, poate pare paradoxal, ura față de minciună, față de corupție. Această ură ar trebui să fie ființială, pentru că este dumnezeiască, „Cei ce iubiți pe Domnul, urâți răul,” (ps. 96, 11). La Înaltprea-ființitul era ființială. Între lumină și întuneric, între Hristos și Veliar nu poate fi nici o înțelegere. Această ură totală față de minciună și față de corupție vine din înțelegerea profundă a două evenimente fundamentale din istoria omenirii, relatate în sfânta scriptură: 1. Căderea primilor oameni prin minciuna diavolului, și dezastrul produs prin

este o instituție divino-umană, care este mereu viabilă, mereu actuală și prezentă, care are drumul ei în istorie, nefiind supusă sau aservită sub nici o formă puterii seculare. Dacă atunci când Biserica era atacată sau lovită pe nedrept, era un luptător de temut, așa cum mării sfinți ierarhi, Atanasie, Vasile sau Ioan Gură de Aur au luptat în timpul lor, în relația cu oamenii reprezentanți ai puterii sau din alte sectoare ale societății. Nu pierdea prilejul în nici o împrejurare, fie la universitate, fie în lumea academică sau la armată, să arate că oamenii toți sunt fiii aceluiași Dumnezeu, aceluiași neam, că fac parte din Biserică. Chiar fără a avea această conștiință, dacă asemeni sfântului apostol Pavel, avea ființial această conștiință, nu mai puțin avea dorința să arate că tradiția Bisericii este mereu vie, actuală, că păstrând dogma este mereu capabilă de a se adapta timpurilor pe care le trăim, propunând lumii de multe ori dezorientată de varietatea modelor schimbătoare, un mod de viață adevărat și statornic, care îi redă echilibrul și bucuria de a trăi.

Al cincilea mare dar care trebuie neapărat reținut și cultivat, este iubirea de țară, de patrie și de neam. Iubirea de neam este o poruncă dumnezeiască, pe care părintele nostru mitropolit Bartolomeu a cultivat-o în toată frumusețea și măreția ei, asemenea voievozilor și eroilor de odinioară. Într-o lume a relativizării și devalorizării valorilor fundamentale ale unui neam, conștiința apartenenței noastre la spațiu dat de Dumnezeu, părintele nostru ne-o însuflă prin scrierile lui, prin cuvântările lui, prin viața și suferința lui, chiar prin moartea lui, nu întâmplător rânduită de Părintele ceresc, într-o zi de 31 ianuarie, zi în care a adormit marele voievod Mircea cel Bătrân, 31, ian. 1418.

A șasea binecuvântare moștenită este poezia și rugăciunea. A fost un poet rugător și un rugător poet. Prin poezie descoperă stări înalte de rugăciune, „hai suflete al meu să hoinărim prin cer”, iar prin rugăciune a înălțat imne Ziditorului și creației Lui. A avut darul rugăciunii ascultate, totale pe care l-am resimțit personal sau la nivelul comunității-mănăstirii pe care o conduceam. Acest dar al rugăciunii l-a cultivat cu o seriozitate maximă, științifică, ca tot ce făcea de altfel, și l-a ascuns cu o discreție-smerenie absolută.

Între multe alte dovediri ale rugăciunilor ascultate ale părintelui nostru mitropolit Bartolomeu este și atmosfera duhovnicească pe care a lăsat-o prin mutarea la cer și purtarea de grijă pentru mitropolia pe care a ctitorit-o și a păstorit-o.

A șaptea binecuvântare pe care ne-o lasă este iubirea față de desăvârșire. A căutat desăvârșirea în toată viața și activitatea complexă a Înaltprea-ființiei sale. A iubit mult această formă de desăvârșire creștină, numită monahism. Nici nu se putea altfel. Un iubitor de Hristos și un apropiat al Maicii Domnului, nu putea fi decât monah. Desăvârșit monah, preot și arhieru. Iubitor desăvârșit de Dumnezeu, de oameni și de libertate spirituală, adică de Duh Sfânt. A iubit mănăstirile și monahii, care s-au înmulțit, și a purtat o autentică și profundă grijă față de dezvoltarea lor. Mănăstirea Nicula cu recunoștință poate spune că s-a bucurat de o iubire specială, de care se leagă și rectitoria ei.

Multe alte daruri și binecuvântări ne-a lăsat părintele nostru mitropolit Bartolomeu, pe care va trebui tot mai mult să le deslușim, să le aprofundăm, și în curgerea timpului cu perseverență și statornicie să le cultivăm. Grijă învățătoarească pentru cultivarea credinței, culturii, științei, artei, dreptății, a cinstei și onestității, au rămas sarcina instituțiilor fondate: radio Renașterea, fundația Bartolomeu, revista Tabor și altele. Ne-a lăsat mult mai bogați și mai responsabili. Cu datoria de a ne îmbogăți mereu atât pe noi înșine cât și pe alții. Mutat la cer el rămâne cu noi. Ani și ani, vom mai învăța de la părintele nostru. Noi creștem și ne desăvârșim prin el, așa cum și el își continuă desăvârșirea prin noi cei rămăși. Dacă el ne oferă binecuvântare, putere și har de la Dumnezeu, datori suntem și noi ca prin ascultarea noastră, să-i oferim mulțumire, răsplată și laudă de la El.

Păstorul Maramureșului creștin.

*Înaltpreasfințitul
Iustinian Chira nonagenar*

✠ Arhim. Andrei Coroian

Maramureșul are statut aparte în credință, cultura și tradiția românească. Aceasta în primul rând prin autenticitatea vieții trăite aici sub toate aspectele ei, dar nu mai puțin prin statornicia și acuratețea cu care se trăiește aici credința, cumpătarea, evlavia creștină. Dragostea de Dumnezeu mai ales, dragostea de Biserică și dragostea de Neam, precum și vechimea dăinuirii,

face Maramureșul prin așezările, dar mai ales prin bisericile și mănăstirile sale, un loc al izvoarelor vii și de viață dătătoare. De aici mereu se revarsă lumină, adevăr, dreptate, frumusețe, iubire și speranță, peste cei de aproape, sau peste cei veniți de la mari depărtări. Acestor oameni și acestor ținuturi, Dumnezeu le-a ridicat dintre ei și un păstor pe măsură, lor li se poate spune proverbial: la așa popor, așa păstor.

Înaltpreasfințitul Iustinian este păstorul Maramureșului creștin. După cuvântul marelui apostol, (I. Corinteni 4. 5) dascăli și învățători pot fi mulți, dar părinți și păstori duhovnicești sunt puțini. Înaltpreasfințitul este părinte și păstor al acestor părți minunate ale țării, nu de douăzeci și unu de ani, care se împlinesc anul acesta de la reînființarea vechii Episcopii a Maramureșului, ci de aproape șazeci de ani, când foarte tânăr, devenea stareț al mănăstirii Rohia. Aceasta era pe atunci dintre puținele vetre de viață monahală din Transilvania. Prin viața sa ființial dedicată lui Dumnezeu, Bisericii

și Neamului românesc, Înaltpreasfințitul a devenit pentru cei care cercetau mănăstirea Rohia, pentru locuitorii satelor din împrejurimi, iar mai apoi pentru întreaga țară, un model viu de credință și de lumină, de mărturisire și de curaj, de dreptate și sfințenie, de milă și de iubire creștină, de cunoștință și de hărnicie. Înaltpreasfințitul Iustinian este recunoscut unanim ca un ierarh de statură patristică, în egală măsură ctitor și cărturar de seamă. Rohia a gândit-o, a plămădit-o și a făurit-o după chipul sufletului său, prin îngemănarea celei mai autentice trăiri monahale cu cea mai autentică cultură creștină, realizând o fericită simbioză. De aici mereu izvorăște credința și cunoașterea, lumina și adevărul, mila și bunătatea, iubirea și demnitatea, virtuți care-l caracterizează pe Înaltpreasfințitul. Între marii trăitori și stâlpi ai credinței, care au trăit în veacul XX, Înaltpreasfințitul Iustinian are un farmec aparte, prin modul comportamental de a fi liber, stăpân pe sine, frumos, prietenos, cât se poate de uman, după chipul și asemănarea lui Hristos, oglindită în ființa acestui neam. În Înaltpreasfinția Sa strălucesc cel mai întreg și mai curat virtuțile strămoșilor și ale voievozilor noștri. Îngemănat cu sufletul ierarhului și păstorului care-și jertfește viața, în toată plinătatea și frumusețea ei, pentru Mântuitorul Hristos, pentru evanghelie, pentru credință și pentru turma sa, asemeni marilor ierarhi Atanasie, Vasile, Grigore Teologul sau Ioan Gură de Aur, sălășluiește în sufletul său curat, cumpătat, generos și viteaz, duhul marelui Mircea voievod, așa cum l-a descris Eminescu. Această frumusețe creștină și umană a Înaltpreasfințitului Iustinian, după care este chipul mănăstirii Rohia l-a atras pe marele scriitor și mai apoi trăitor, părintele Nicolae Steinhardt. El a dat mărturie Europei și lumii întregi despre trăirea ortodoxă de aici, identificându-se cu ea, sporind și adăugând la prestigiul mănăstirii, prestigiul și renumele său. Dacă viața și activitatea îndelungată a Înaltpreasfințitului Iustinian sunt în general foarte cunoscute și recunoscute, la fel ca în viața iubitului său frate în Hristos și prieten, unicul și inegalabilul nostru părinte, Bartolomeu mitropolitul, sunt încă multe fapte vrednice și lucrări care așteaptă să fie cunoscute. Însemnările de o viață din Caietele de la Rohia, corespundența, predicile înregistrate audio, vor fi râuri de lumină,

de viață, de mângâiere și de alinare, pentru zeci, sute și mii de suflete de-a lungul istoriei. Pentru toate aceste daruri amintite se cuvine adâncă recunoștință și mulțumire aduse lui Dumnezeu și slujitorului Său. Alături de mii și mii de suflete, cu multă mulțumire și recunoștință se îndreaptă spre Bunul Dumnezeu și spre minunatul Său slujitor și autorul acestor rânduri. Cu mare bucurie port în suflet amintirea slujbelor și predicilor Înaltpreasfințitului Iustinian, ținute la Rohia sau prin satele și mănăstirile din împrejurimi, în urmă cu douăzeci sau chiar treizeci de ani. Am avut bucuria și binecuvântarea de la Dumnezeu, ca în urmă cu optsprezece ani, la puțin timp după ce luasem hotărârea de a intra ca viețuitor la mănăstirea Nicula, să mă împărtășesc cu Sfintele și Preacuratele Taine, din mâinile Înaltpreasfințitului. Eram la Mănăstirea Rohia, la sărbătoarea Sfântului Acoperământ. Fiind zi de lucru nu erau mulți credincioși, așa că însuși Înaltpreasfințitul a împărtășit, după ce dimineața slujise la Taina Sfântului Maslu. S-a întâmplat un fapt minunat pe care l-am păstrat în suflet până astăzi și pentru tot restul vieții mele. Nu destăinuisem nimănui faptul că luasem hotărârea de a intra în monahism, am rămas ultimul la cuminecat și am costatat totuși cu o stăpânită uimire că Preasfințitul (atunci) știa. S-a comportat într-un fel de parcă am fi fost doar noi doi în biserică, m-a îmbrățișat duhovnicește cu acea lumină, căldură și iubire unică, concentrația în ochii și în privirea Înaltpreasfințitului Sale. Fără cuvinte am înțeles că privea cu iubire și prețuire la hotărârea din sufletul meu și o binecuvânta. Iubirea, căldura și smerenia cu care m-a primit și binecuvântat, mi-au sporit dragostea, admirația și evlavia față de Înaltpreasfinția Sa. L-am mai auzit spunând odată, mărturisind într-o predică prin anii nouăzeci: „Două modele am avut în viață: pe Iisus Hristos și poporul român, țăranul muncitor cu palmele bătătorite.” Cum să nu iubești un asemenea om? De aceea cu multă dragoste și recunoștință îi închin aceste rânduri, acum când împlinește vârsta patriarhală de nouăzeci de ani. În rugăciunile de foc ale Înaltpreasfințitului Sale îl rog să nu mă uite, așa cum nu uită pe nimeni. Îl dorim Mulți Ani, să rămână sănătos între noi, iar când se va înălța la cer, așa cum a promis, să nu plece fără noi.

Întru mulți și fericți ani, Înaltpreasfințite Părinte Iustinian!

Pr. Iconom Stavrofor

Iosif Sabău

✠ Pr. Gheorghe Dragoș Braica

e întâmpla în toamna anului 1961, în septembrie... acum 50 de ani. Atunci ne-am întâlnit în curtea Seminarului Teologic din Cluj pentru a deveni elevii acestei școli.

Ne întâlneam acolo, venind din diferite colțuri ale Transilvaniei, copii cu un pronunțat sentiment religios și cu respect față de cei mai în vârstă decât noi, indiferent de poziția socială, capacitatea intelectuală sau pregătirea profesională.

Ne-am supus unui examen sumar, după care am fost declarați admiși. Regimul politic de atunci era ostil Bisericii și, implicit, nouă, fapt pentru care trăiam în mod acut sentimentul marginalizării și izolării.

La scurtă vreme de la debutul anului școlar se remarcă un coleg, Iosif Sabău, prin modul în care răspundea la „provocările” profesorilor; de fapt, nu era singurul aspect în care excela, scrisul său fiind unul deosebit. Dacă ar fi fost contemporanul Sfântului Apostol Pavel, cred că i-ar fi încredințat și lui să scrie una din epistolele sale, așa cum a procedat cu Tertius.

Pe tot parcursul celor cinci ani ai studiilor de la Seminar a fost în fruntea noastră; după această etapă a vieții, colegii mai mari decât noi au fost hirotoniți și trimiși în parohii, iar mezinii, printre care și Iosif Sabău, au plecat la Institutul Teologic de Grad Universitar de la Sibiu. Și aici a fost același student sărguincios, regăsindu-se mereu între fruntașii generației noastre.

După terminarea celor patru ani, cât au durat cursurile, și-a pregătit lucrarea de licență, bibliografia folosită fiind, cea mai mare parte, traduceri din limba franceză; asumarea unui astfel de demers presupune o „relație de prietenie” cu limba respectivă, relație pe care Iosif a știut să o cultive.

După căsătorie -1970 - cu Maria Ceteraș, a fost hirotonit preot pentru credincioșii din parohia Beica, protopopiatul Reghin, de către Mitropolitul Nicolae Mladin.

Lamartine (scriitor francez al secolului al XIX-lea) înfățișează chipul preotului în următoarele cuvinte, pline de duioșie și măreție: „În fiecare parohie este un om care este al tuturor,

pentru că e păstorul sufletesc al tuturor; este chemat ca martor, ca sfătuitor, ori ca reprezentant în toate actele mai solemne ale vieții; care ia pe om de la sânul mamei și nu-l lasă decât la mormânt, care binecuvinteză și sfințește leagănul, nunta, patul morții și sicriul... la picioarele căruia creștinii merg să depună mărturisirile lor cele mai intime...”, mângâietorul tuturor, al cărui cuvânt cade cu autoritatea unei misiuni dumnezeiești” (după Pr. Prof. Ioan Bunea, „Cuvânt de învățătură la Botez, Cununie și Înzmormântare”, Cluj-Napoca, 1986, p. 21).

Deși născut în localitatea Archiud, comuna Teaca, jud. Bistrița-Năsăud, la 5 septembrie 1946, din lipsă de candidați, a fost înfiat de către Arhiepiscopia Sibiului, fiind bursierul acesteia.

Ajuns preot, pe lângă dorința de a-și face datoria în mod conștiincios, așa cum a fost ca elev și student, îl frământa gândul de a fi mai aproape de locurile natale. Vacantându-se parohia Pintic, protopopiatul Bistrița, își depune candidatura. Pentru a putea fi numit aici, avea nevoie de aprobarea Arhiepiscopiei Sibiului, al cărei bursier a fost. Fiind penurie de preoți, nu ușor s-a renunțat la el... Arhiepiscopul Teofil a dat, în schimbul obținerii lui, doi preoți!!!

Este transferat la Pintic și, în perioada 1972-1980, își desfășoară cu succes activitatea preoțească aici. Face reparații la biserica parohială, o împodobește cu o nouă pictură, iar în anul 1975 are loc sfințirea și răsplata muncii sale, acordându-i-se rangul de iconom și distincția corespunzătoare, precum dreptul de a purta brâu roșu.

În anul 1980, devenind vacant unul din posturile de la Parohia „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului” din municipiul Bistrița, cunoscându-și potențialul intelectual și pregătirea teologică, s-a hotărât să candideze pentru acest post.

Arhiepiscopul Teofil avea dorința și interesul să completeze acel post cu un preot corespunzător și bine pregătit. Pentru aceasta a fost organizat un examen, nu un simplu concurs de acte. A obligat pe fiecare candidat să întocmească în scris predica la sărbătoarea „Înălțarea Sfintei Cruci”, să o predea și apoi să o susțină în mod liber, fapt ce s-a desfășurat în prezența sa și a consilierilor.

În această perioadă, fostul profesor și rector al Institutului Teologic de la Sibiu, Isidor Todoran, ajuns la pensie, s-a reîntors de la Sibiu, acasă la Cluj-Napoca.

Stabilit la Cluj-Napoca, relațiile sale cu arhiepiscopul Teofil au devenit mai strânse, întâlnirile mai dese și subiectele discutate mai diverse. La una din frecvențele lor întâlniri, arhiepiscopul Teofil a adus în discuție situația de la Bistrița pe care dorea să o rezolve cât mai corect, prezentându-i candidații interesați să ocupe postul respectiv.

Profesorul Todoran era un dascăl exigent, profund în gândire și în expunere. El nu reținea concis numai pe acei studenți care se evidențiau sau pe cei indisciplinați. La auzul numelui candidatului Sabău, profesorul a început să-l descrie atât din punct de vedere fizic dar și ca pe un student bine pregătit.

Episcopul Iustinian spunea la înzmormântarea sa că ceea ce a fost Lucian Blaga pentru filosofia românească, a fost Isidor Todoran pentru teologia noastră ortodoxă.

Recomandarea profesorului i-a întărit arhiepiscopului convingerea că părintele Iosif este persoana cea mai potrivită pentru a ocupa acest post. Felul în care s-a prezentat la susținerea predicii stabilite de ierarh, cât și discuția avută cu profesorul Todoran, l-a făcut pe arhiepiscopul Teofil să le spună consilierilor săi, după ce fiecare își exprimase părerea: „la Bistrița merge Sabău!!!”.

Ajuns la Bistrița, în anul 1980, a căutat să se integreze în programul stabilit de preoții de aici, protopopul Simion Creța, și viitorul protopop, Viorel Baciu. Pe parcursul activității de aici s-a implicat în realizarea picturii bisericii, a început și condus construcția bisericii „Pogorârea Sfântului Duh”, până la centuri.

Pentru ostenele sale depuse în misiunea preoțească i s-a acordat dreptul de a purta cruce – iconom stavrofor.

În relațiile cu oamenii, părintele Iosif Sabău iubea simplitatea; a luptat pentru aceasta dar a și suferit...A fost „om de caracter”, pe al cărui cuvânt te puteai bizui, așa cum spunea un scriitor actual înainte de 1989: „la noi în Transilvania te bazezi pe un cuvânt ca pe o stâncă de piatră”.

A plecat dintre noi la 12 ianuarie a.c. lăsând în urma sa regretul soției, al celor doi copii cuminți și realizați (Tiberiu – preot și Adela – farmacistă) și al nostru, al tuturor.

Slujba înzmormântării a fost condusă de către Preasfințitul Vasile Someșanul, fiind însoțit de un impresionant sobor de preoți și asistat de un număr mare de credincioși.

Așezat în cimitirul orașului, alături de mulți foști credincioși pe care i-a păstorit și înzmormântat, își doarme somnul în așteptarea Învierii.

Dumnezeu să-l odihnească!

Leonid Uspensky, sau despre asumarea vie a Tradiției

Paul Siladi

Reși se vorbește foarte des despre renașterea icoanei, și cu toate că secolul XX a fost considerat unul de redescoperire a tradiției iconografice bizantine, totuși, arta eclesială continuă să fie în criză. Iconarii fie se rezumă să reproducă mecanic (chiar dacă perfect din punct de vedere tehnic) modele clasice, fie se desprind de Tradiție lăsând frâu liber fanteziei, de dragul originalității artistice. Rezultatele celor două tabere sunt însă departe de a fi icoane în adevăratul sens al cuvântului, așa cum le-a înțeles cel mai cunoscut iconolog al veacului trecut, Leonid Uspensky. Din păcate, această uriașă personalitate a Ortodoxiei ecumenice este aproape unilateral apreciată. Prea puțini dintre cei care au citit „Teologia icoanei”¹ cunosc iconarul care a aplicat cale de o viață în lucrările sale ceea ce a teoretizat în câteva cărți cu succes internațional². Pentru prima dată schimonahul american Patrick Doolan³ îi dedică maestrului iconar rus, emigrat în Franța, un album care adună operele sale semnificative, încadrate de o scurtă biografie scrisă de soția sa, Lydia Ouspensky la început, și de un text confesiv al monahului la final, care rememorează întâlnirea cu maestrul la zece ani de la moartea sa.

Viața lui Leonid Alexandrovici Uspensky a fost spectaculoasă, ca de altfel toate biografiile rușilor „albi” care au emigrat în Franța. În clipa în care l-am încadrat de la bun început pe Uspensky între rușii albi, am sărit câteva momente importante ale biografiei sale, care merită totuși descrise.

Leonid Uspensky s-a născut în anul 1902, într-o familie nu foarte bogată, aparținând micii aristocrații rurale rusești. A studiat la Gimnaziul din Zadonsk, la 70 de kilometri distanță de satul familiei sale, așa încât venea acasă doar în vacanțe. Totul a decurs normal până în anul 1917, când febra revoluționară care a răvășit vechea Rusie, a ajuns și în școala unde era înscris Uspensky. S-au format atunci felurite organizații „roșii” ale elevilor, în care a fost din plin implicat și viitorul iconar. Multe evenimente l-au avut în spate pe acesta, în calitate de „instigator șef”, după cum îl numește soția în scurta biografie pe care i-o dedică⁴. Ateu convins în acea perioadă, călătorește prin satele din regiunea sa predicând această doctrină. Se războia în această vreme mai cu seamă cu icoanele pe care le găsea prin case și pe care, mânat de avântul său ateist, le arunca pe fereastră. Poate că de pe acum exista o fascinație a icoanei, dar nu apucase să o conștientizeze.

Revoluționar înflăcărat pe la 15 sau 16 ani vrea să se înroleze în Armata Roșie. A fost refuzat din pricina vârstei, dar, după câteva luni a fost totuși acceptat, așa că în anul 1918 pleacă la război.

Înainte de a apuca să lupte cu arma în mână a trebuit să înfrunte tifosul, de care s-a infectat în trenul militar care îl ducea spre front. Din cauza numărului extrem de mare de bolnavi și de răniți, spitalele erau supraaglomerate, așa încât nu a putut fi tratat în niciunul din orașele prin care trecea. A fost dat jos din tren în Ecaterinodar, și cu toate că îi trecuseră crizele era foarte slăbit. Se reface cu greu, iar după însănătoșire se alătură la loc trupelor armatei sovietice. A fost înrolat la cavalerie, într-o divizie care lupta în Caucaz. Soarta acestor cavaleriști roșii a fost una tragică: din 8000 de oameni câți erau în 1917, în iunie 1920 abia dacă mai rămăseră câteva zeci în viață.

În ziua când această divizie a fost zdrobită, Leonid Uspensky a scăpat datorită unui șir de evenimente proniatoare. În mod obișnuit foarte mobili, cavaleriștii au fost obligați să rămână timp de câteva zile într-un sat. La plecare, Leonid

Alexandrovici împreună cu alți câțiva soldați au fost lăsați în urmă, pentru că au ratat deșteptarea. Au încercat să-i ajungă pe ceilalți, însă au constatat că fuseseră surprinși într-o râpă de artileria Armatei Albe, care îi secera din trei părți. Din haosul care cuprinsese valea s-au desprins câțiva soldați care au vrut să se alature grupului lui Uspensky pentru a ieși din încercuire. Au nimerit însă față în față cu un detașament de infanterie. S-a tras asupra lor, calul lui Uspensky a fost ucis, el aruncat la pământ și la scurta vreme a fost capturat de „albi”. Un tribunal militar ad-hoc l-a condamnat la moarte prin împușcare. Sentința trebuia dusă imediat la îndeplinire, însă pe când stătea în picioare pe marginea unei gropi în care ar fi urmat să cadă s-a întâmplat să treacă pe acolo un colonel care a oprit execuția. Condamnatul a fost pus la muncă pentru Armata Albă. În consecință Uspensky a fost înrolat la artilerie, rămânând însă sub stricte supraveghere. Orice abatere ar fi însemnat pedeapsa cu moartea. Riscul era continuu, pe de o parte Armata Roșie, unde ar fi putut fi condamnat pentru trădare, pe de altă parte în mediul rușilor albi trebuia să fie mereu atent, orice provocare la care i-ar fi dat curs, l-ar fi putut duce din nou pe marginea unei gropi comune. În această atmosferă Uspensky a devenit tăcut și discret, iar aceste atitudini au ajuns să îl caracterizeze o viață întreagă. Șocul prin care a trecut a fost atât de puternic, încât, povestea mai târziu, ajunsese să nu mai simtă nimic. Și totuși, a văzut iarba pe care călca și i s-a părut că e de o deosebită frumusețe.

Mult mai greu de suportat decât să își știe viața într-un continuu pericol a fost să asiste la uciderea cu săbiile a unui prizonier neînarmat, care striga: „Fraților, fraților, ce faceți?”. Experiența aceasta, ca de altfel întregul război, l-au marcat atât de profund pe Uspensky, încât considera intolerabilă orice ucidere.

În timpul retragerii Armatei Albe, deși a avut momente de îndoială în care ar fi vrut să aștepte Armata Roșie, a acceptat să fie imbarcat pe o navă spre Constantinopol. S-a oprit însă la Gallipoli, de unde înfometate și suferinzi au ajuns în Bulgaria. Acolo a avut tot felul de slujbe mărunte care nu îl putea nici măcar hrăni. A suferit chiar de o orbire temporară din pricina malnutriției. În Bulgaria a rămas până în 1926, când a obținut un contract de muncă la un atelier de turnătorie în Franța. Acolo, după ce a lucrat câteva luni s-a accidentat grav și a zăcut timp de câteva săptămâni în spital. Când s-a refăcut a fost nevoit să plătească angajatorului compensații pentru faptul că nu își respectase contractul de muncă. S-a angajat apoi în Paris, la un atelier care producea piese de bicicletă.

În anul 1929, odată cu deschiderea din inițiativa unei rusoaice a unei Academii de Artă la Paris, și-a început și Uspensky studiile de pictură. Se silea să își termine norma la fabrică înainte de amiază, așa că după-masa putea să picteze. La scurt timp a părăsit atelierul pentru a se dedica picturii, dar a avut mari greutăți să se întrețină. Din nou a fost nevoit să își ia diverse slujbe derizorii ca să poată trăi. Academia s-a desființat la scurt timp, însă un grup de studenți au continuat să lucreze împreună. La această școală de pictură Leonid Uspensky și-a întâlnit prima soție (cu care a avut de altfel un mariaj scurt) și pe cel care avea să-i fie prieten o viață întreagă, pe viitorul monah iconar Grigorie Krug.

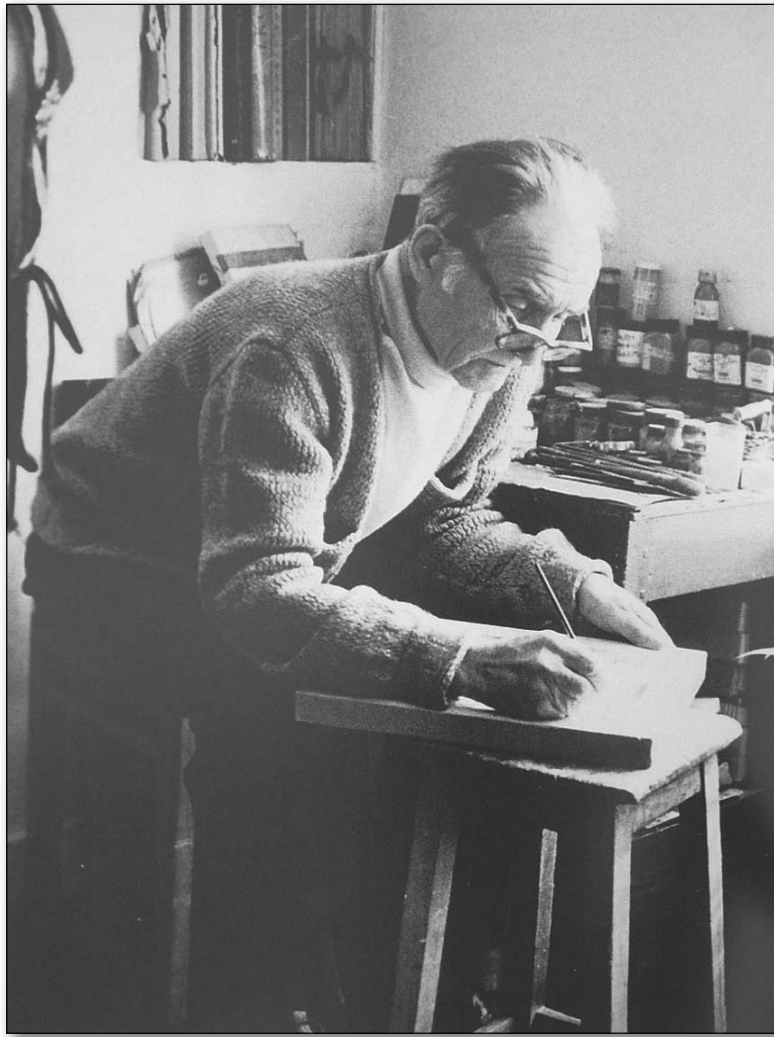
Icoana a fost descoperită de artistul exilat la Paris dintr-o întâmplare. A vrut să demonstreze unui coleg că nu poate fi foarte greu să picteze o icoană. A lucrat prima icoană, însă de îndată ce a terminat-o, a distrus-o. Nu a fost mulțumit de rezultat. A început în felul acesta o căutare ce a durat toată

viața. I-a fost alături Grigorie Krug, care cunoștea puțin tehnica pictării icoanelor, dar cum nu a fost suficient, Uspensky a luat și o serie de lecții de la un iconar rus. În paralel a început să studieze icoanele vechi din magazinele de antichități. Avea apoi să repete întreaga viață: Icoanele vechi sunt cei mai buni profesori.

Prin intermediul icoanei, Leonid Uspensky s-a reîntors în sânul Bisericii în care fusese botezat, dar pe care o părăsise furat de duhul vremii. Spre sfârșitul anilor '30, alături de același Grigorie Krug, a intrat în „Frăția Sf. Fotie”, o organizație care aduna tineri intelectuali, artiști și teologi, între care numele cel mai prominent era Vladimir Lossky, cu care de altfel Uspensky s-a împrietenit și, mai târziu, au scris împreună o carte despre semnificația icoanei.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, sub ocupație germană, Uspensky a fost mobilizat să muncească în Germania, în fabricile militare. A refuzat acest lucru, ceea ce era echivalentul unei dezertări. Prin urmare, a fost silit să trăiască ascuns, fiind urmărit atât de poliția germană, cât și de cea franceză. Viața pe care a dus-o a avut beneficiile ei. Neputând să lucreze, a avut timp pe care să îl dedice picturii, sculpturii și restaurării icoanelor vechi. Tot atunci s-a recăsătorit.

După eliberarea Franței, intelectualii ortodocși care fuseseră până atunci organizați în „Frăția Sf. Fotie” au putut întemeia Institutul Sf. Dionisie (L'Institut Saint Denis), sub conducerea lui Vladimir Lossky. Aici Uspensky a predat timp de patruzeci de ani un curs de iconografie. Din anul 1948 începe să publice o serie de lucrări de iconologie, care îl vor face cunoscut în întreaga lume. Pare cumva paradoxal că celebritatea scriitorului Uspensky o depășește pe cea a iconarului Uspensky, în-

trucât scrisul era pentru el o ocupație secundară. Soția lui își amintește că muncea douăsprezece-paisprezece ore pe zi în atelierul de pictură, iar articolele și cărțile le scria noaptea sau în zilele de sărbătoare.

Leonid Uspensky a încetat din această viață în anul 1987, în vârstă de 85 de ani.

Aceasta este imaginea pe care o trasează soțului său, Lydia Uspensky. O prezentare sobră, deși nu lipsită de culoare. Amintirile schimonahului Patrick Doolan despre întâlnirile cu Leonid Uspensky dau mai multă consistență portretului maestrului rus. Cu atât mai mult cu cât alcătuirea albumului dedicat vieții și operei lui Uspensky este așa alcătuit încât cele două relatări despre iconar încadrează, ca niște coperti, lucrările sale. La final, îl descoperim un Uspensky sever, dar cald, un pasionat căutător al formelor și al nuanțelor perfecte pentru icoanele pe care le lucra. Un om care a reușit să împace în sine rigoarea tradiției cu libertatea creativă a artistului. Și tocmai pentru că s-a menținut pe linia foarte îngustă a echilibrului nu a putut fi înțeles de cei care, poate inconștient, s-au așezat în extreme. A fost simultan acuzat de tradiționalism excesiv și de lipsa lui. Din fericire lucrările sale, vii și pline de personalitate, sunt cele mai bune contraargumente împotriva oricăror acuze.

Pentru Uspensky icoana nu are reguli, însă este atât de dificil de înțeles tocmai din pricina simplității sale. Iar drumul către simplitate, chiar și în icoană, este greu de găsit. Dovadă stă faptul că iconarul rus trudea uneori doi ani sau chiar mai mult la unele lucrări. Doi ani de căutări a formelor și a nuanțelor. Un timp al așezării. O vreme care conducea către regăsirea simplității și, implicit, a libertății. Iar pentru cel care reușea să descopere viața din icoane, regulile deveneau dispensabile, deși nu încetau să existe.

¹ Leonid Uspensky, *Teologia icoanei în Biserica Ortodoxă*, traducere de Teodor Bacosky, Anastasia, București, 1996.

² În afara cărții menționate anterior mai trebuie să amintim: Leonid Uspensky, *Teologia icoanei în Biserica Ortodoxă Rusă*, traducere de Elena Derevici, Patmos, Cluj-Napoca, 2005; Leonid Uspensky, Vladimir Lossky, *Călătorii în lumea icoanei*, traducere de Anca Popescu, Sophia, București, 2003. Succesul internațional despre care vorbesc se datorează faptului că „Teologia icoanei” este poate cel mai tradus tratat de iconologie scris în spațiul ortodox. În afara ediției românești citate deja, lucrarea a mai fost publicată în franceză, engleză, greacă, italiană, olandeză și rusă.

³ Patrick Doolan, *Recovering the Icon: the Life and Work of Leonid Ouspensky*, St Vladimir's Seminary Press, 2008.

⁴ Această prezentare a vieții și a personalității lui Leonid Uspensky urmează îndeaproape biografia alcătuită de soția sa și amintirile ultimului său ucenic, schimonahul Patrick Doolan *Ibidem*, pp. 11-14; 95-99.

Vizită canonică a Mitropolitului Andrei la Mănăstirea Florești

Marți, 19 aprilie, Înaltpreasfințitul părinte Andrei Andreicuț, Arhiepiscopul și Mitropolitul Clujului, a efectuat o vizită canonică la Mănăstirea Florești din județul Cluj. Însoțit de exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, pr. arhimandrit Dumitru Cobzaru, ierarhul a fost primit de obștea de maici, în frunte cu maica stareță, stavrofora Teodora Câmpan și cu duhovnicul mănăstirii, pr. Visarion Pașca.

În cadrul vizitei efectuate la Mănăstirea Florești, Înaltpreasfințitul părinte Mitropolit Andrei a adresat și câteva cuvinte duhovnicești credincioșilor prezenți, după cum a precizat Înaltpreasfinția Sa: „Mănăstirea fiind situată în imediata apropiere a Clujului, pe lângă viața duhovnicească exemplară pe care își propun să o ducă, poate fi pentru credincioșii noștri o modalitate de a se întări sufletește, pentru că este în apropiere. Am avut o discuție cu maica stareță, cu soborul de maici, le-am spus câteva cuvinte lor și credincioșilor aflați acolo, i-am binecuvântat și le-am mărturisit gândul că vizitele noastre vor fi mai multe”.

✎ *Biroul de presă*

Parastas la trei luni de la plecarea la Domnul a Mitropolitului BARTOLOMEU

Plecarea spre Împărăția Cerurilor a vrednicului de pomenire Arhiepiscop și Mitropolit Bartolomeu nu a stat doar sub semnul unei mari despărțiri, ci a purtat în ea sămânța unei înnoitoare speranțe și a unei remarcabile compasiuni creștine și solidarități umane. În toate zilele de doliu, mormântul Părintelui Mitropolit a fost locul unei fericite întâlniri, în rugăciune și reculegere, cu cel plecat spre veșnicie, pentru miile de credincioși din întreaga țară, care au trecut pragul criptei ierarhilor de sub altarul Catedralei mitropolitane din Cluj.

Încununând perioada de doliu, împlinirea celor 3 luni de la plecarea Părintelui nostru, Arhiepiscopul și Mitropolitul Bartolomeu slujba de pomenire a reprezentat un binecuvântat popas duhovnicesc de pomenire și rugăciune pentru odihna și fericirea veșnică a sufletului său nobil.

Cu acest prilej, Înaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Andrei a oficiat duminică, 8 mai 2011, în Catedrala mitropolitană, Sfânta Liturghie arhierescă și slujba parastasului, pentru a-l comemora pe ierarhul și părintele care ocupă un loc important în inimile preoților și credincioșilor clujeni.

După slujba din Catedrală, Mitropolitul Andrei, preoții și credincioșii au coborât în cripta ierarhilor, unde a fost rostită o ectenie pentru odihna sufletului părintelui Mitropolit Bartolomeu.

✎ *Biroul de presă*

Salonul Național de Literatură „Rotonda Plopilor Aprinși”, dedicat memoriei

Mitropolitului Bartolomeu

Memoria vrednicului de pomenire Mitropolitul Bartolomeu va fi evocată în fiecare an, la Vâlcea, în cadrul Salonului Național de Literatură „Rotonda Plopilor Aprinși”. Prima ediție a acestui eveniment se desfășoară în perioada 12-13 mai 2011, cu participarea a 40 de scriitori din întreaga țară. Salonul este structurat pe două sesiuni, prima având loc în fiecare an în municipiul Râmnicu Vâlcea, iar cealaltă în alte două localități din județ.

Programul debutează cu un medalion în cinstea Mitropolitului Bartolomeu și o vizită la Mănăstirea Cozia, urmând ca la Râmnicu Vâlcea să fie deschis oficial primul Salon de Literatură „Rotonda Plopilor Aprinși”. S-a instituit Trofeul Național „Cerurile Oltului”, care va fi conferit anual, în cadrul Salonului, participanților cu rezultate de excepție în domeniul literaturii, de-a lungul întregii activități. Anul acesta vor primi acest trofeu 6 scriitori, fiindu-

le înmănat chiar de către Înaltpreasfințitul Gherasim, Arhiepiscopul Râmnicului. Scriitorii participanți la prima ediție a Salonului Național de Literatură „Rotonda Plopilor Aprinși”, membrii Comitetului de inițiativă și colaboratorii sunt fondatori de drept și vor semna, în această calitate, Actul Constitutiv, precum și în Cartea de onoare a Salonului Național, care va avea ca motto un fragment din volumul Rotonda Plopilor Aprinși. Lucrările prezentate de participanții la Salonul de Literatură vor fi publicate într-un Anuar, care va apărea la Editura „Antim Ivireanul”. Salonul Național „Rotonda Plopilor Aprinși” va fi organizat în fiecare an, la începutul lunii mai, de Fundația Culturală „Curierul de Vâlcea”, Uniunea Scriitorilor din România – Filiala Sibiu, Centrul Multicultural Sofianu Râmnicu Vâlcea, Biblioteca Județeană „Antim Ivireanul” Vâlcea, Primăria comunei Prundeni, în parteneriat cu Arhiepiscopia Râmnicului și Primăria Municipiului Râmnicu Vâlcea.

✎ *Biroul de presă*

Complex bisericesc pentru teologii clujeni

Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului va construi un complex bisericesc, ce va cuprinde un sediu nou pentru Facultatea de Teologie Ortodoxă, două cămine pentru studenți, unul pentru fete și unul pentru băieți, și alte dependențe sociale, informează „Ziarul Lumina”. Clădirea va fi ridicată pe un teren cu o suprafață de 4.000 mp situat pe strada Coastei din Cluj-Napoca, teren acordat de Primăria Cluj-Napoca și Consiliul Local. Ședința în care a fost aprobat acest proiect a avut loc marți, 10 mai, la sediul Primăriei Cluj-Napoca, cu participarea Înalt Preasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei al Clujului.

La finalul ședinței, IPS Andrei a explicat ce va include complexul bisericesc, al cărui proiect urmează să fie realizat: „Pe terenul pe care ni l-a oferit Consiliul Local și domnul primar, se va construi un complex care va cuprinde un sediu pentru Facultatea de Teologie Ortodoxă cu toate secțiile ei, iar pe lângă facultate vor fi alte dependențe cu rol social, va fi un cămin pentru fete, un alt cămin pentru băieți, o cantină. Era necesar în capitala Transilvaniei un asemenea așezământ”.

Acum, după acordarea terenului, urmează să fie realizat proiectul complexului, iar ulterior să fie demarată construcția clădirii. Un proiect similar construit în Alba Iulia a costat 70 miliarde de lei vechi, iar IPS Andrei a adăugat că cel de la Cluj presupune o investiție mai mare. „Imediat după hotărârea Consiliului Local, care a fost deja adoptată, până la sfârșitul săptămânii va fi depus certificatul de urbanism, care va fi eliberat într-un termen-record pentru că mitropolia dorește să înceapă construirea acestui edificiu încă din acest an și sperăm ca în aproximativ doi ani să fie dat în folosință”, a declarat primarul municipiului Cluj-Napoca, Sorin Apostu.

✎ *Biroul de presă*

Concursul „Copilul în familie” în Arhiepiscopia Clujului

In prezența Înaltpreasfințitului Părinte Andrei Andreicuț, Arhiepiscopul și Mitropolitul Clujului, la Cluj-Napoca s-a desfășurat marți, 10 mai, etapa eparhială a Concursului „Copilul în familie”, derulat de Patriarhia Română în cadrul proiectului catehetic „Hristos Împărtășit Copiilor”, în contextul Anului Omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii. Cele două faze premergătoare etapei eparhiale s-au desfășurat începând cu Săptămâna luminată și au durat până în Duminica Mironosițelor. Copiii au fost premiați atât la nivel de parohie cât și la nivel de protopopiat, preoții bucurându-se de o bună participare a copiilor.

Comisia de evaluare la acest concurs a fost formată din Asist. univ. dr. Cristian Sebastian Sonea, lect.univ.dr. Marcel Muntean, prof. insp. Cristina Popescu și pr. prof. drd. Liviu Vidican-Manci, Inspector pentru cateheză parohială.

Prezent la festivitatea de premiere IPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei a salutat această inițiativă și modul în care a fost organizat concursul, după care a urmat de un moment muzical în care grupul coral de cameră Eufonia, al Seminarului Teologic Liceal Ortodox din Cluj. Participarea IPS Andrei, Arhiepiscopul și Mitropolitul Clujului, a dat legitimitatea și importanța cuvenită acestui efort catehetic, în care eforturile copiilor și ale preoților s-au conjugat.

Pentru secțiunea literară Carla Costea a primit premiul I, iar Kõmiveș Lorand Emanuel, pentru secțiunea artistică. Pe lângă cele două premii s-au oferit și premiul II și III, plus încă cinci mențiuni pentru fiecare secțiune. Copiii au fost răsplătiți cu bani și cărți de rugăciuni. Elevii care au primit premiul I vor merge mai departe la etapa națională a Concursului „Copilul în familie”, care va avea loc la Palatul Patriarhiei din București, pe data de 21 mai.

✎ *Biroul de presă*

Preasfințitul Irineu Bistrițeanul și Andrei Făgărășanul, candidații pentru scaunul de Arhiepiscop al Alba Iuliei

In urma ședinței de consultare a Sinodului Mitropoliei Clujului cu membrii Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Alba Iuliei, s-a decis menținerea listei candidaților la scaunul de Arhiepiscop al Alba Iuliei în forma votată luni, 9 mai, de ierarhii din Sinodul mitropolitan. Astfel, Preasfințitul Irineu Bistrițeanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, și Preasfințitul Andrei Făgărășanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, au rămas singurii candidați ai Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.

După ce luni, 9 mai, la sediul Mitropoliei din Cluj-Napoca s-a desfășurat ședința Sinodului Mitropolitan, în cadrul căreia au fost votați Preasfințitul Irineu Bistrițeanul și Andrei Făgărășanul, marți au avut loc lucrările ședinței de consultare a Sinodului mitropolitan cu membrii Adunării Eparhiale și cu directorii instituțiilor de învățământ teologic din Alba Iulia. Întrunirea, precedată de un Te Deum oficiat în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, a fost găzduită în Aula „Nicolae Ivan” a Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, sub președinția Înaltpreasfințitului Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului și Locțiitor de Arhiepiscop al Alba Iuliei.

În conformitate cu prevederile din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române privitoare la alegerea de Arhiepiscop, la această ședință consultativă au fost prezentate numele Înaltpreasfințitului Părinte Episcop-Vicar Andrei Făgărășanul și al Preasfințitului Părinte Episcop-vicar Irineu Bistrițeanul, cei doi candidați eligibili care au fost desemnați, prin vot secret, în cadrul consultării din Sinodul Mitropolitan al Clujului. Întrucât cei doi candidați întrunesc așteptările membrilor Adunării eparhiale a Arhiepiscopiei Alba Iuliei, s-a decis, cu unanimitate de voturi, menținerea listei, fără a se impune completarea ei.

Viitorul Arhiepiscop al Alba Iuliei trebuie să fie un om cu frică de Dumnezeu și să fie conștient de misiunea specială pe care o va avea de desăvârșit în orașul Marii Uniri, a arătat la finalul ședinței Înaltpreasfințitul Părinte Andrei Andreicuț, Arhiepiscopul și Mitropolitul Clujului: „Amândoi candidații sunt oameni cu frică de Dumnezeu și sunt oameni implicați efectiv și afectiv în misiunea Bisericii. Alba Iulia mai pretinde, din punctul de vedere al implicării în viața noastră națională, o dragoste aparte față de simbolurile naționale, față de sărbătorile naționale, întrucât la Alba Iulia se desfășoară în fiecare an serbări speciale de Ziua Națională. Pe lângă aceasta, dorim din tot sufletul să aibă grijă de școlile teologice, de postul de radio Reîntregirea și de întreaga misiune în general”.

Lista finală cu numele celor doi candidați desemnați de Sinodul Mitropolitan și confirmată de Adunarea eparhială va fi înaintată Sfântului Sinod, care se va întruni în ședință de lucru joi, 19 mai 2011, la reședința Patriarhală din București, pentru a-l alege, prin vot secret, pe viitorul Arhiepiscop al Alba Iuliei.

✎ *Biroul de presă*

IPS ARHIEPISCOP ȘI MITROPOLIT ANDREI

Liturgice:

Sâmbătă, 23 aprilie: în Catedrală, săvârșește slujba Învierii și rostește un cuvânt de învățătură

Duminică 24 aprilie (Sfintele Paști): în Catedrală, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul Pastoral la Învierea Domnului; - în Catedrală, săvârșește Slujba celei de-a doua Învieri și rostește un cuvânt de învățătură.

Luni, 25 aprilie (Sfintele Paști): în biserica „Învierea Domnului” din Târgu Mureș, slujește Sfânta Liturghie și predică; - slujește la Vecernie și sfințește piatra de temelie pentru noua biserică din Fărău, jud. Alba.

Marți, 26 aprilie (Sfintele Paști): în Catedrala din Blaj, slujește Sfânta Liturghie și predică.

Vineri, 29 aprilie (Izvorul Tămăduirii): slujește și predică la Hramul Mănăstirii Salva.

Duminică, 1 mai: în biserica parohiei Oarța de Sus, slujește și predică la Sfânta Liturghie. Sfințește monumentul din curtea bisericii;

- în Catedrală, slujește la Vecernie și rostește o cateheză.

Marți, 3 mai: în biserica Mănăstirii Lainici, slujește în sobor de arhierii și predică în ziua de praznuire a Sfântului Irodion de la Lainici.

Sâmbătă, 7 mai: în cimitirul din Lancrăm, oficiază slujba de pomenire pentru poetul Lucian Blaga;

- în biserica din complexul studențesc Haședu din Cluj, slujește la Vecernie și rostește un cuvânt de învățătură.

Duminică, 8 mai: în Catedrală, slujește și predică la Sfânta Liturghie. Oficiază slujba parastasului pentru vrednicul de pomenire Arhiepiscopul și Mitropolitul Bartolomeu;

- în Catedrală slujește la Vecernie și rostește o cateheză.

Duminică, 15 mai: sfințește Biserica Spitalului de Pneumoftiziologie din Bistrița, slujește și predică la Sfânta Liturghie; hirotonește diacon pe teologul Dan Ionuț Lupușan pe seama parohiei Brăișoru, protopopiatul Huedin;

- în Catedrală, slujește la Vecernie și rostește o cateheză.

Pastoral administrative:

Vineri, 15 aprilie: rostește un cuvânt la festivitatea de inaugurare a Institutului Regional de Gastroenterologie „Dr. Octavian Fodor” din Cluj-Napoca.

Luni, 18 aprilie: conduce ședința Permanenței Consiliului eparhial.

Marți, 19 aprilie: vizitează șantierul Mănăstirii Florești.

Miercuri, 20 aprilie: la reședință, îi primește pe reprezentanții presei scrise și audiovizuale pentru tradiționalul mesaj de Paște.

Joi, 21 aprilie: acordă un interviu postului Realitatea TV.

Duminică, 24 aprilie: la reședință acordă distincția „Crucea Transilvană” d-lui. Prof. Dr. Oliviu Pascu.

Miercuri, 27 aprilie: prezidează comisia de examinare pentru ocuparea postului de preot paroh la parohia Sebiș, protopopiatul Bistrița.

Joi, 28 aprilie: îi premiază pe elevii participanți la festivalul concurs de creație cu tematică pascală organizat în școala Mociu;

- ia prânzul cu bătrânii de la Căminul „Sfântul Nicolae” din Mociu.

Vineri, 29 aprilie: la comandamentul Brigăzii 81 Mecanizate din Bistrița, acordă distincția „Crucea Transilvană”, d-lui. Gral bg. dr. Dan Florin Grecu, comandantul Brigăzii și d-lui. Col. dr. Dorin Blăiu, locțiitorul comandantului.

Luni, 2 mai: conduce ședința Permanenței Consiliului eparhial.

Miercuri, 4 mai: acordă un interviu publicației americane New York Magazine.

Joi, 5 mai: oficiază slujba de Te Deum și rostește un cuvânt la aniversarea a 60 de ani de existență a Grupului Școlar „Samus” din Cluj-Napoca;

- vizitează șantierul Mănăstirii Mihai Vodă din Turda; prezidează ședința Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Alba Iuliei.

Luni, 9 mai: prezidează ședința Permanenței Consiliului eparhial;

- la reședința mitropolitană din Cluj, prezidează lucrările Sinodului Mitropolitan.

Marți, 10 mai: în Aula Nicolae Ivan, prezidează Ședința specială de consultare a Adunării eparhiale a Arhiepiscopiei Alba Iuliei pentru desemnarea candidaților la scaunul vacant de Arhiepiscop al Alba Iuliei;

- în Sala de sticlă a Primăriei din Cluj, participă la ședința Consiliului Local.

- în Aula Nicolae Ivan, rostește un cuvânt la festivitatea de premiere a participanților la Concursul „Copilul în familie”.

Joi, 12 mai: În Catedrala greco-catolică „Schimbarea la Față” din Cluj, asistă la Sfânta Liturghie arhierescă și la slujba de înmormântare a Arhiepiscopului emerit George Guțiu.

Vineri, 13 mai: prezidează ședința permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Alba Iuliei;

- în sala Auditorium Maximum a UBB, participă și rostește un cuvânt la concertul caritabil organizat de Gruparea Mobilă de Jandarmi Cluj în sprijinul lucrărilor de amenajare a capelei unității.

Luni, 16 mai: prezidează ședința Permanenței Consiliului eparhial.

- în sala Auditorium Maximum a UBB, participă și rostește un cuvânt la festivitatea de absolvire a studenților de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj.

- în biserica „Schimbarea la Față” din Cluj, îi premiază pe copiii participanți la concursul de eseuri dedicat familiei creștine.

- vizitează șantierul Mănăstirii Nicula și biserica voievodală din Vad.

Culturale:

Vineri, 6 mai: în Aula Facultății de Teologie din Alba Iulia, rostește un cuvânt în deschiderea conferinței internaționale „Familie, filantropie, etică socială. Parteneriatul Bisericii - Stat în Asistența Socială”.

Miercuri, 11 mai: în Aula Magna a Universității Tehnice din Cluj, participă și rostește un cuvânt la festivitatea acordării titlului de Doctor Honoris Causa Academicianului Ion Bostan;

- la Casa Municipală de Cultură din Cluj, rostește un cuvânt la manifestarea omagială dedicată Academicianului Horia Colan, la împlinirea vârstei de 85 ani.

Sâmbătă, 14 mai: în Saloanele hotelului Diana din Bistrița, rostește un cuvânt în deschiderea celei de-a zecea ediții a seminarului de medicină și teologie „Medicii și Biserica”.

Primiri:

Marți, 19 aprilie: PS Florentin Crihălmeanu, Episcopul greco-catolic de Cluj-Gherla; Actorul Dorel Vișan.

Joi, 20 aprilie: Arh. Elena Arabagiu, Alba Iulia; Reprezentanții organizațiilor de tineret din Württemberg Germania, conduși de pastorul Hans Joachim Janus.

Duminică, 24 aprilie: la reședință, recepție festivă de Sfintele Paști.

Luni, 9 mai: Prof. Dr. Tristram Engelhardt, Texas SUA, Prof. Dr. Corinna Delkeskamp, Germania, Prof. Dr. Mark J. Cherry, Austin SUA.

Miercuri, 4 mai: Pr. Prof. Dr. Konstantinos Karaisaridis de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Tesalonic; Erich Brockhaus și reprezentanții *Vereinigte Aktion für Rumänien*, (Acțiunea Unită pentru România), Berlin; Dr. Mircea Moroșan, Primarul orașului Huedin; Nicoleta Molnar, director DGASPC Cluj.

Joi, 5 mai: Prof. Univ. Dr. Sorin Apostu, Primarul Municipiului Cluj-Napoca

Miercuri, 11 mai: Chestor de poliție Ioan Păcurar, Comandantul IPJ Cluj.

Joi, 12 mai: Ec. Dr. Gheorghe Funar.

PS IRINEU BISTRITĂNEANUL

Agenda pastoral-misionară

1 mai – A săvârșit Sfânta Liturghie în Mănăstirea Florești, prot. Cluj I.

8 mai – A săvârșit Sfânta Liturghie în parohia „Învierea Domnului” din cartierul Zorilor.

9 mai – În Reședința eparhială din Cluj-Napoca, a luat parte la ședința Sinodului mitropolitan.

15 mai – A resfințit biserica din parohia Sintejud, prot. Gherla și a hirotosit întru sachelar pe Pr. Florin Runcan.

19 mai – În Reședința patriarhală, a participat la lucrările Sfântului Sinod al BOR.

21 mai – De hram, a liturghisit în Mănăstirea Dobric, prot. Beclean.

22 mai – A sfințit biserica din parohia Braniște, prot. Beclean, păstorită de vrednicul preot Gavrilă Făzacaș.

29 mai – A liturghisit în parohia „Adormirea Maicii Domnului” din cartierul Mănăstur și a oficiat slujba de sfințire a casei parohiale, frumos restaurată.

PS VASILE SOMEȘANUL

Agenda pastoral-misionară

Miercuri, 13 aprilie – oficiază Privegherea și Sfântul Maslu în biserica din Gledin, prot. Bistrița.

Joi, 14 aprilie – slujește Liturghia Darurilor în biserica din Gledin;

- la invitația Directorului Școlii de Arte din Cluj-Napoca, Dl. Vasile Corpodean, participă la vernisajul Expoziției „Icoana – parte din suflet” și la Concertul de pricesne „Cruce Sfântă părăsită”.

Vineri, 15 aprilie – asistă în aula Episcop Nicolae Ivan la susținerea tezei pentru titlul de Doctor în Teologie de către Arhid. Alin Albu;

- oficiază slujba parastasului pentru Horațiu Iulian în Paraclisul Mănăstirii „Schimbarea la Față” din Petreștii de Sus, Turda;

- la Vila Roșca se întâlnește cu membrii Asociației „Fiii Mănăsturului” în vederea identificării unui teren pentru o nouă biserică;

- oficiază Sfântul Maslu în biserica Mănăstirii „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Parva-Rebra.

Duminică, 17 aprilie – slujește Sfânta Liturghie în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca;

- în biserica „Sfântul Nicolae și Sfânta Paraschiva” din Gherla oficiază slujba botezului pentru trei copii de la Centrul de Plasament din Gherla și Sfântul Maslu.

Luni, 18 aprilie – slujește Liturghia Darurilor în biserica „Pogorârea Sfântului Duh” – Zorilor.

Miercuri, 20 aprilie – oficiază Sfântul Maslu în biserica „Sfinții Doctori fără de Arginți” de la Spitalul Orașenesc din Huedin.

Joi, 21 aprilie – participă la Vernisajul Expoziției de Icoane organizată în Biserica Studenților din Campusul Haședu;

- oficiază slujba Deniei în biserica „Sfinții Împărați Constantin și Elena” din Cluj-Napoca.

Vineri, 22 aprilie – la Centrul de Recuperare Neuro-Psiho-Motor pentru Copii „Sfânta Irina” din Turda se întâlnește cu membrii delegației din Biserica Evanghelică din Stuttgart condusă de Pf. Joachim.

Duminică, 24 aprilie – oficiază în Catedrala Reîntregirii din Alba-Iulia slujba Învierii, Sfânta Liturghie și Vecernia;

- slujește Vecernia în biserica „Pogorârea Sfântului Duh” din parohia Zorilor.

Luni, 25 aprilie – slujește Sfânta Liturghie în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca;

- oficiază Vecernia în parohia Săcuieu, prot. Huedin și hirotonește întru „Iconom” pe preotul paroh Ionuț Valentin Pop, conferă

„Diplome de Aleasă Cinstire” și binecuvintează temelia noii case parohiale.

Marți, 26 aprilie – slujește Sfânta Liturghie la Mănăstirea „Nașterea Maicii Domnului” de la Piatra Fântânele și se întâlnește cu membrii delegației de la Stuttgart;

- oficiază Vecernia la Căminul de Bătrâni din Bistrița.

Miercuri, 27 aprilie – participă la Muzeul de Artă din Cluj-Napoca la a 130-a Ediție a Galei Medicină, Artă, Cultură dedicată Maestrului Teodor Botiș.

Joi, 28 aprilie – oficiază slujba Privegherii de la Mănăstirea „Sfântul Mare Mucenic Dimitrie” din Sighișoara.

Vineri, 29 aprilie – slujește Sfânta Liturghie în biserica Mănăstirii de la Sighișoara;

- oficiază Sfântul Maslu în biserica Mănăstirii „Cuvioasa Paraschiva” de la Râșca Transilvană.

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59.96.49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: editura_renasterea@yahoo.com

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:

IPS Arhiepiscop și Mitropolit

Andrei Andreicuț

Vicepreședinți:

PS Episcop vicar Irineu

Bistrițeanul,

PS Episcop vicar Vasile

Someșanul

Membri:

Consilier cultural Pr. dr.

Ștefan Iloaie,

Pr. Prof. dr. Ioan Chirilă,

Pr. Bogdan Ivanov,

Pr. Cristian Sonea,

Lect. dr. Radu Preda.

Redactor-Șef:

Nicoleta Pălimaru

Tehnoredactor: Delia-Maria Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:

Pr. Ioan Bizău, Elena Chirceș,

Doina Curticăpeanu, Arhim. Andrei

Coroian, Florin-Cătălin Ghiț,

Pr. Prof. Dr. Ioan Ică, Pr. Grigore

Dinu Moș, Cezar Login, Aurel Sasu,

Pr. Cătălin Pălimaru, Paul M. Popovici,

Nicolae Turcan, Paul Siladi,

Protos. Simeon Pinteia

ADMINISTRAȚIA ȘI DIFUZAREA:

Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

CUI (CF) 4547095

IBAN: RO79RNCB0106026604400017

BCR Cluj (Revista RENAȘTEREA)

ISSN: 1223-4435

Interogațiile bioeticii

✎ Mircea Gelu Buta

In Slujba arhierescă de Sfântă Marie Mică, din anul 2005, de la Mănăstirea Piatra Fântânele, vrednicul de pomenire IPS Bartolomeu Anania le spunea credincioșilor „Biserica Ortodoxă Română nu are o viziune clară asupra colaborării între medic și preot. De aceea, acum patru ani de zile am inițiat la Bistrița, împreună cu prietenul meu, Dr. Mircea Gelu Buta, un simpozion unde medicii și preoții, împreună cu numeroși alți specialiști să studieze din toate punctele de vedere importanța, rolul și roadele acestei colaborări.”

Sunt zece ani de dezbatere, iar interogațiile par să nu se mai sfârșească. Iată câteva dintre ele: Etica medicală are vocația să domine bioetica? Bioetica rămâne în continuare o afacere a specialiștilor? Reprezintă ea singurul cadru instituțional în care specialitățile se pot confrunta între ele? Are ea vocația de a face dreptate acolo unde biologia creează breșe în arsenalul juridic? Reprezintă bioetica nașterea unei noi morale sau, din contră, calea de revenire la morala religioasă? Care dintre specialiști ar trebui să-și revendice statutul de bioeticieni?

Dacă privim cu corectitudine lucrurile, constatăm că în acest început de veac nu există o singură narațiune morală general acceptată, în lăuntru careia să putem localiza societatea. Nu există un singur discurs moral, general acceptat, prin care societatea să-și poată plasa în chip plauzibil membrii în interiorul unei singure comunități morale. Aceasta nu înseamnă însă a pretinde că nu poate exista o comunicare de-a curmezișul comunității morale.

Din nou, oamenii pot diferi numai în cazul în care ierarhizează diferit valorile fundamentale. Chiar dacă suntem cu totul dedicați unei viziuni morale particulare cu conținut, cred că îi putem înțelege pe cei pe care-i recunoaștem străini din punct de vedere moral, în parte prin identificarea a ceea ce socotim a fi stranietatea ierarhiei valorilor și principiilor lor morale.

Problema bioeticienilor contemporani se referă la limbajul pe care trebuie să îl aleagă pentru a se face înțeleși. Majoritatea oamenilor de astăzi nu mai au cultură creștină. Deși animați de o dorință de viață spirituală, ei nu se raportează la creștinism, pe care nu îl cunosc în profunzime și care le pare fie sociologic, fie coercitiv. Ei se îndreaptă spre alte limbaje, adesea foarte simpliste. În această situație datorită noastră credem, este aceea de a fi prezenți în realitate, străduindu-ne să trăim pentru Adevăr. Este vorba de o luptă care se dovedește a fi adesea foarte grea.

Profesorul Karaisaridis în mijlocul studenților teologi clujeni

Pr. prof. Konstantinos Karaisaridis de la Facultatea de Teologie a Universității din Atena, Grecia, a fost prezent marți, 3 mai, la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, unde a susținut o conferință în fața studenților pe tema Sfântului Botez și a Sfintei Cununii, în contextul în care anul 2011 a fost declarat în Patriarhia Română Anul Sfântului Botez și al Sfintei Cununii. Profesorul Karaisaridis predă Teologie Liturgică la Facultatea din Atena și a fost invitat să participe la Simpozionul dedicat părintelui Teofil Părăian care va debuta mâine la Timișoara, prilej cu care a acceptat să fie pentru o zi și în mijlocul studenților clujeni. De altfel, pr. prof. Konstantinos Karaisaridis este cel care a tradus pentru prima dată în limba greacă una dintre cărțile dedicate părintelui Teofil Părăian.

Oaspetele are legături mai vechi cu țara noastră, întrucât a urmat studiile de doctorat la București, sub coordonarea pr. prof. Ene Braniște, iar la Cluj-Napoca a colaborat de mai multă vreme cu pr. lect. univ. dr. Ioan Bizău. Părintele profesor Karaisaridis s-a întâlnit și IPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, într-o scurtă vizită protocolară.

✎ Biroul de presă

Hramul Parohiei „Învierea Domnului” din Cluj-Napoca

ingura parohie din municipiul Cluj-Napoca ce are hramul „Învierea Domnului” și-a sărbătorit hramul, în prima zi a Sfințelor Paști. În biserica acestei parohii, din cartierul Zorilor, Slujba Învierii a fost oficiată la miezul nopții de Preasfințitul Irineu Bistrițeanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, care le-a adresat credincioșilor cuvinte duhovnicești cu ocazia celei mai mari sărbători a creștinătății.

Parohia ortodoxă „Învierea Domnului” din Cluj-Napoca s-a mutat în casa, care îi folosește în prezent ca locaș de rugăciune în anul 1994, când, vrednicul de pomenire Înaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Bartolomeu a considerat că cel mai potrivit este ca Biserica Bob din centrul orașului, care fusese inițial a greco-catolicilor, să le fie cedată acestora în mod pașnic. În același timp, ierarhul a adresat autorităților rugămintea de a aloca un teren pe care ortodocșii să-și poată construi o biserică a lor, astfel că parohia ortodoxă a primit din partea primăriei un teren de 2.853 mp, pe o perioadă de 99 de ani, cu obligativitatea ridicării noii biserici.

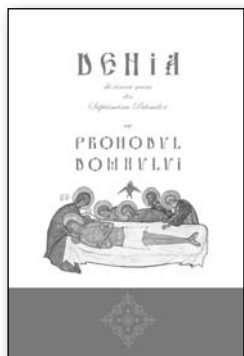
S-au făcut imediat demersurile legale pentru ca imobilul amplasat pe respectiva suprafață să primească destinația de biserică. Cu sprijinul credincioșilor, casa a fost consolidată și extinsă cu o clădire care astăzi găzduiește altarul.

În prezent, parohia a intrat în posesia terenului și a întreprins aceleași demersuri și pentru clădirea care se află pe teren.

În biserica „Învierea Domnului” din Cluj-Napoca se oficiază zilnic Sfânta Liturghie. La parohie slujesc doi preoți, Pr. Dr. Coriolan Dura și Pr. Prof. Constantin Bradea. Pe lângă programul liturgic, s-au stabilit legături cu unitățile de învățământ școlar și preșcolar din cuprinsul parohiei, astfel că se acordă o atenție deosebită copiilor. Tot pentru cei mici s-a amenajat în spatele bisericii un parc și un spațiu în care aceștia se pot recrea.

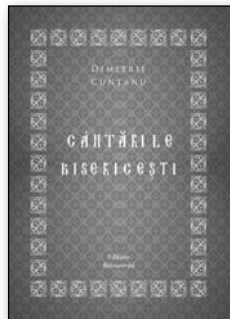
✎ Biroul de presă

Editura Renașterea oferte:

**DENUMIREA DE VINERE SEARA
CU PROHODUL DOMNULUI,**
EDITIA A IV-A,
48 pag., format 105x148 mm,
Preț 3 LEI.

CÂNTĂRILE BISERICESTI
Dimitrie Cuntanu
EDITIA A V-A, 136 pag.,
format 170x210 mm,
Preț 20 LEI.

TAINA SFÂNTULUI MASLU
Paul Meyendorff
150 pag., format 145x205 mm,
Preț 20 LEI.

Erată la MEDICII ȘI BISERICA, VOL IX:

Din cauza unei erori de tehnoredactare, studiul lect. univ. Radu Preda (pp. 111-136) apare uniformizat, astfel încât nu se disting citatele de comentariile autorului. Cititorul este rugat să ia în considerare distincția necesară.

RADIO RENĂȘTEREA

CLUJ – 91 MHz / FM

BISTRIȚA – 102 MHz / FM

Ora	LUNI	MARȚI	MIERCURI	JOI	VINERI	SÂMBĂȚĂ	DUMINICĂ				
06.00	Rugăciunile dimineții										
06.30	CEASURILE DIMINEȚII										
07.00	07.00 Radiojurnal										
08.00	Miercuri și Vineri: SFÂNTA LITURGHIE (în direct din Catedrala Mitropolitană)					Evanghelie și Liturghie					
10.05	Sfinții Părinți, contemporanii noștri										
10.35	Cântări bisericești										
11.00	Evanghelie și Liturghie (r)	Cerul pe pământ (r)	Ca toți să fie una (r)	Cuvântul Ierarhului (r)	Dialoguri (r)	Liturghie și icoană (r)	10.00 SFÂNTA LITURGHIE (în direct din Catedrala Mitropolitană)				
11.30	Arhiva de folclor					Deschide, deschide fereastra					
12.05	Experiențe pastorale (r)	Etică și societate (r)	În umbra Legii (r)	În lumina Taborului (r)	Dogmele dreptei credințe (r)	Atelier biblic (r)	Cântări bisericești				
12.35			Cântări bisericești					Păhărelul cu nectar			
13.00	Radiojurnal										
13.10	Clasica										
14.00	Post Meridian Magazin					Din Viață și din Duh	Tainele operi				
14.30						Medicina azi (r)					Catebism (r)
15.00						Paraclisul Maicii Domnului					
16.00						Apa cea vie a Ortodoxiei					Deschide, deschide fereastra (r)
16.30	Radiojurnal										
17.00	Dăruind vei dobândi	Pururi tânăr	A doua șansă	Universitaria	Medicina azi	Byzantion	Cuvântul Vieții				
17.15	Cuvântul Vieții										
17.30	Vecernia (în direct din Catedrala Mitropolitană)										
18.00	Acatistul zilei					Priveghere (în direct din Catedrala Mitropolitană)	VECERNIA Program catehetic (în direct din Catedrala Mitropolitană)				
19.00								Păhărelul cu nectar			
19.30	Cerul pe pământ	Ca toți să fie una	Cuvântul Ierarhului	Dialoguri	Liturghie și icoană	Din Viață și din Duh (r)					
20.05			Agenda culturală				Păhărelul cu nectar				
20.35	Etică și societate	În umbra Legii	În lumina Taborului	Dogmele dreptei credințe	Atelier biblic	Catchism	Experiențe pastorale				
21.00								Arhiva de folclor (r)			
21.30	Radiojurnal										
22.00	Sfinții Părinți, contemporanii noștri (r)										
22.10	Acatistul zilei										
22.40	Rugăciunile de seară										
23.00	Liniștea nopții										
RADIOJURNAL: L-D 07.00 13.00 17.00 22.00 ȘTIRI: L-V 10.00 12.00 14.00 15.00 16.00 20.00 S -8.00 09.00 10.00											

Foaie editată de Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români, filiala Cluj-Napoca

Pagini din caietul meu albastru...

Continuare din numărul anterior

Dragostea nu tulbură apele, ea le liniștește. Și dacă altcineva vine și le tulbură, ea le ostioiește. Dragostea e pașnică, dar și tumult apăsător, întărind marurile sufletului rănit, curățindu-l. De ce am ieșit brusc din acel galop, de ce am renunțat la relație? Pentru că acea „dragoste” mi-a tulburat apele și pentru că „dragostea” mea nu a reușit să le ostioiască. Pentru că a trebuit să cunosc întâi Dragostea Tatălui meu ca să înțeleg că sunt și alții și alte ispite care pot tulbura apele sufletului, dar că Dragostea mea, cunoscând-o pe cea A Lui, are putere acum să le vindece. Apoi, Dragostea și iartă, și nădăjduiește. Întru El nu cade niciodată.

*

Mi-am schimbat viața de mai multe ori până acum. O dată, când am plecat de la casa părinților mei. A doua oară, când a trebuit să înfrunt de una singură necunoscutul într-un oraș necunoscut, luându-mi viața în mâini. A treia oară, pe 3 noiembrie. A patra oară, multe luni mai târziu, și de atunci în fiecare zi, când m-am îndrăgostit de alt băiat, cerând Dragoste Adevărată. El a venit la mine, eu încă eram pe băncile școlii dragostei, foarte silitoare; cu greu îmi distrăgeai atenția. Și nu-mi plăcea de el la început. Nu în sensul de „iubit” care să mă țină de mână, cu care să formez un cuplu. Dar îl iubeam ca pe aproapele, îl iubeam pentru că știam că este și el ca mine, fiul Tatălui nostru, pentru că știam că omul este o făptură așa de minunată. Și I-am cerut lui Dumnezeu dragoste adevărată, L-am rugat să mă învețe să-l iubesc așa cum *trebuie*. Apoi așa cum este el. Și m-am îndrăgostit treptat, din ce în ce mai mult, descoperind în fiecare zi câtă frumusețe a pus Dumnezeu în om. Descopeream în el lucruri pe care nu credeam că le-ar putea avea. Îl iubeam pentru chipul lui Dumnezeu din el, pentru darurile pe care le-a pus Dumnezeu în el. Și îi vedeam și toate defectele, eram de multe ori pământeste nemulțumită, sufeream, și cu toate acestea îl iubeam în continuare, cu fiecare zi mai mult. Iubesc și acum. S-a întâmplat că am început să iubesc altfel oamenii, să mă identific cu ei, fără a-i mai aprecia lumeste, ci dumnezeiește. Și ce dacă la început nu-mi plăcea de el? Poate a fost momentul disturbator-salvator, prin care Dumnezeu vrea să mă învețe să iubesc desăvârșit, așa cum I-am spus că vreau să iubesc. E minunat că poți iubi chiar și în prozaicele momente de „suferință din dragoste”, chiar și atunci când celălalt te uită, te ignoră, se lepeadă de tine, leapădă tot ce i-ai dăruit, tot timpul în care ați fost împreună și în care v-ați împărțit de dragoste. Oare toate acestea nu pot fi alte momente salvatoare? Ușor nu a fost niciodată, te revolți, insiști, negi, nu înțelegi, te copleșești în zadar, pentru ca apoi să tremuri de bucurie constatând că de fapt tu încă iubești, ba chiar mai mult. Nebunește mai mult! Ierți. Da, pentru că dragostea adevărată le vede pe cele dumnezeiești și nu pe cele pământeste, nu cele pentru sine. Și apoi, nu e de la tine. Dragostea e de la El. De la tine e voința. Și ți-e foame. Mi-e atât de foame! Cum să nu îți fie foame când știi că în casa Tatălui tău este Pâinea Dragostei? Și dor.

✎ *Gabriela Bulgaru*

Editorial

**Stop. Până aici nu am fost eu.
De aici sunt.**

Du de puține ori m-am întrebat cum am putea reține mai bine în noi, în jurul nostru, Lumina Învierii, a învierii noastre, Paștile bucuriei noastre, și dincolo de calendarul pe hârtie al sărbătorilor. Ritmul cotidian al programului de lucru, al traficului, al volumului de muncă, al traficului iarăși, ritmul casnic de zi cu zi te absoarbe, îți dictează subtil un ritm nou și totodată banal de care te face dependent. Până când ai puterea să pui piciorul pe frână și să spui: „Stop. Până aici nu am fost eu.” Și te smerești. Devii *realist*. „De aici sunt.”

Realismul nu se dobândește. Deschizi ochii și inerent devii realist. Realismul în sine nu cere muncă, nu cere eforturi de porții. Că este greu să deschizi ochii duhovnicești, că de multe ori lucrezi cu tine toată viața și treci prin încercări inimaginabile ca să dobândești puterea de a vedea, este cu totul adevărat. Și asta din cauza unui cerc vicios și dureros al minții, unde conștiința, mai dură sau mai bună, este mai mult sau mai puțin ascultată. Da, ascultarea duce la realism, iar acesta se transformă dintr-odată într-o respirație vitală omului. Începi să te cunoști pe tine însuși, în intimitatea trăirilor tale, apoi pe scena vieții înconjurat de ceilalți. Te vezi așa cum ești, dând la o parte simulacrul față de tine și apoi față de ceilalți. Te smerești. Trebuie să fii *firesc* și să vrei. Să fii smerit este înainte de toate o alegere, adică o alegere a darului pe care ți-l dă Dumnezeu. Până la urmă, realismul și apoi smerenia nu sunt rezultatul strădaniilor tale, ci al pregătirii și al alegerii tale. Conștientizezi că în afara alegerii darurilor dumnezeiești prin care trăiești, nu ai nimic, nu prea poți face nimic. Omul devine firesc de îndată ce ajunge să cunoască puținătatea propriilor forțe. Dintr-odată, așa cum spunea părintele Arsenie Boca, „omul este smerenie și numai smerenie”.

Să fii *firesc* înseamnă să te raportezi la Dumnezeu, față către față și să-L recunoști. Smerenia devine *recunoaștere a adevăratului Dumnezeu*, Care Este izvorul smereniei tale. Un părinte spunea că Dumnezeu te cheamă cu „tainice chemări”, dar și acest lucru, de a fi chemat sau nu, este o alegere a sufletului tău, „o alegere între *da* sau *nu*. Iar la răspunsul omului, Dumnezeu vine! La răspunsul minim al omului din adâncurile lui, Dumnezeu vine și poate să continue lucrarea cu acel om. Altfel nu poate.” Pentru că Dumnezeu nu trece peste libertatea omului.

Sunt încântătoare și în același timp cutremurătoare unimea și ruptura dintre puterea de a alege a omului, adică libertatea lui, și puținătatea propriilor puteri. Fiind realist, firesc, ajungi să-ți cunoști puținătatea și te smerești. Smerindu-te, ajungi să ai puterea de a alege, și îl cunoști pe adevăratul Dumnezeu. Și ce este mai minunat decât să Îl cunoști pe Dumnezeu și astfel să te bucuri cât mai mult de Lumina Învierii, spunând: „De aici sunt.”? Să fie!

✎ *Gabriela Bulgaru*

Eveniment

**Bucurie la Biserica Studenților:
cu prilejul hramului, ÎPS Andrei a vizitat locașul
sfânt din campusul universitar**

Da începutul lunii mai, Biserica Studenților se îmbracă în straie de sărbătoare cu prilejul hramului acestui sfânt lăcaș. Pe 8 mai tinerii îl cinstesc pe ocrotitorul lor, Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan. Iar pe 9 mai, cu ocazia aducerii moaștelor Sfântului Ierarh Nicolae la Bari, sărbătoarea continuă prin prăznuirea Sfântului Nicolae, marele binefăcător și mijlocitor întru toate pentru sufletele care vin cu evlavie să îl cheme în ajutor și să îi aducă rugăciuni de laude și de mulțumire. Este o ocazie în plus pentru ca toți cei care țin la Sfântul Nicolae să îl cinstesc, dat fiind faptul că Arhiepiscopul Mirelor Lichiei este prăznuit cu mult drag mai întâi de toate pe 6 decembrie.

Ca de obicei, dar poate că mai osârduitor decât în alți ani, tinerii îndrumați de Părintele Ciprian Negreanu, s-au pregătit atent și minuțios de hramul casei sufletelor lor. Biserica a fost împodobită și aranjată ca pentru întâlnirea cu Mirele Hristos și cu Sfinții dragi, dar și pentru prima întâlnire din istoria ei cu Mitropolitul Clujului, Albei, Maramureșului și Crișanei, actualmente Înalt Preasfințitul Andrei. Sfinția Sa a răspuns cu multă căldură invitației de a fi prezent la hramul Bisericii și a fost alături de tineri la vecernia cu litie pentru Sfântul Evanghelist Ioan.

După slujba în cadrul căreia s-au revărsat multe binecuvântări peste capetele celor prezenți, dar și peste lăcașul sfânt din inima campusului, pentru buna orânduire a vieții duhovnicești alături de Părintele Ciprian Negreanu, ÎPS Andrei le-a adresat tinerilor un cuvânt de îndrumare și întărire. Fiind în mijlocul studenților, Sfinția Sa a pus accentul pe modul de viață exemplar pe care creștinii la început de cale trebuie să îl pună în practică și să îl propovădu-

iască. Îndemnul ierarhului a fost inspirat din cuvântul Sfântului Apostol Pavel adresat către Filipeni care transmite următorul mesaj: „Să fiți fără prihană și curați, fii ai lui Dumnezeu neîntinați, în mijlocul unui neam rău și stricat întru care străluciți ca niște luminători în lume”. ÎPS Andrei a spus că acesta ar fi un îndemn ce merită să fie urmat, dar, mai presus de toate, ar trebui să fie dezi-deratul interior care să înflăcăreze efectiv inimile tinere pentru a vrea să fie asemenea chipului descris de Sfântul Apostol Pavel. „Patronul acestei Biserici sărbătorit astăzi, Sfântul Ioan Evanghelistul, a fost feciorelnic și a dus o viață prea curată. Îndemnul vi se adresează direct și tare îl rugăm pe Sfântul Ioan Evanghelistul să vă ajute să îl și puneți în practică”, a mai adăugat ÎPS Andrei.

Potrivit Sfinției Sale, într-o lume în care e mult întuneric, într-o lume în care lucrurile sunt aproximative, într-o lume în care virtutea nu mai are preț, iar castitatea, puritatea și sfințenia nu mai sunt râvnite, ci sunt defăimate, în lumea aceasta, Sfântul Apostol Pavel îndrumă tinerii să fie modele cu un mod de viață creștinesc trăit autentic. „Dumnezeu nu vrea să fim ca sfinții, ci să fim sfinți!”, a subliniat ÎPS Andrei.

Înalt Preasfințitul Andrei slujind la Biserica Studenților. Prima întâlnire cu studenții a actualului Mitropolit al Clujului, Albei, Maramureșului și Crișanei a avut loc cu prilejul hramului sfântului lăcaș din inima campusului universitar.

Tinerii au mai fost călăuziți să urmeze exemplul celor care au mărturisit și au apărut cu tărie vlaorile creștine, precum Sfântul Ioan Valahul, cei trei prieteni ai procului Daniel: Anania, Misael și Azaria, care au stat stoic în apărarea rânduielii lăsate de Dumnezeu și nu au cedat invitațiilor ademenitoare de a se delăsa în mreaja desfătărilor trupești. Fiind încurajați să pășească pe urmele miilor de râvnitori de a trăi în curăție și cumințenie, mulțimilor de mărturisitori de pe parcursul întregii istoriei creștine, ÎPS Andrei a adus în atenție grija Sfântului Apostol Pavel pentru tânărul Timotei în

epistola sa, citând fragmentul care spune: „Nimeni să nu disprețuiască tinerețile tale, ci fă-te pildă credincioșilor cu cuvântul, cu purtarea, cu dragostea, cu duhul, cu credința și cu curăția.”

„Dumneavoastră sunteți fermentul. Să se aprindă și alții așa cum se aprinde lumina din lumină, urmând sfatul Sfântului Evanghelist Ioan, cel care a cules iubire din inima Mântuitorului atunci când a stat cu capul rezemat pe pieptu-I la Cina Cea de Taină și care vă îndeamnă să vă iubiți unii pe alții, astfel încât dragostea lui Dumnezeu să fie nu doar propovăduită, ci și pusă în practică”, a conchis cu multă dragoste mitropolitul Clujului în adresarea sa către tineri, exprimându-și nădejdea că toți cei care vin cu drag la Biserica Studenților reprezintă aluatul care dospesște toată frământătura în acest campus universitar cu mii de studenți.

Înainte de plecare, ÎPS Andrei i-a miruit pe cei prezenți la vecernie, a împărțit daruri de folos pentru tineri, binecuvântându-i și rugându-L pe Dumnezeu să reverse mult Har și Bucurie peste toți cei care calcă pragul Bisericii.

Ospățul duhovnicesc prilejuit cu ocazia hramului s-a dovedit a fi unul deplin atunci când Părintele Ciprian a scos spre închinare din altarul Bisericii moaștele tuturor Sfinților, dăruite Bisericii de-a lungul timpului. Astfel, ocrotitorii și grabnic ajutători studenților au fost în aceste zile mai aproape și cu gândul, dar și cu trupul. Milă și Har primesc tinerii de la Sfântul Nicolae, Sfântul Nectarie, Sfântul Gheorghe Biruitorul, Sfântul Ioan Botezătorul, Sfântul Iona al Kievului, un Sfânt mărturisitor al închisorilor comuniste, Sfântul Serafim de Sarov, Sfântul Efrem cel Nou și încă mulți alți minunați mijlocitori către Bunul Dumnezeu pentru luminarea minții și călăuzirea vieții pe calea mântuirii.

✎ *Tatiana Onilov*

Incursiune în istorie cu Iulian Capsali Despre aromânii din Albania în dialog cu tinerii de la Biserica Studenților

e știm și ce nu cunoaștem despre aromâni? Aceasta este o întrebare la care mulți tineri din comunitatea Bisericii Studenților nu s-ar fi gândit poate niciodată sau poate doar ocazional, într-o anumită conjunctură, dacă nu ar fi avut ocazia să îl aibă invitat pe regizorul, jurnalistul și pictorul Iulian Capsali care să le prezinte un film documentar despre aromânii din Albania, intitulat „În spatele istoriei”.

Evenimentul a avut loc în deja binecunoscuta locație – demisolul Bisericii Studenților. După vizionarea filmului, regizorul și jurnalistul Iulian Capsali, el însuși având rădăcini aromâne, a răspuns înrebărilor și a oferit informații captivante despre peliculă și despre soarta acestui neam dispersat de-a lungul istoriei în diferite regiuni geografice, astăzi putând fi întâlnit în aproape toate statele din arealul balcanic, dăinuind ca aromâni prin intermediul tradițiilor și culturii, dar mai ales prin credință. „În spatele istoriei” a fost proiectat într-o zi simbolică, 10 mai, Ziua Națională a României între anii 1866-1948. De altfel, perioada înfloritoare a României din timpul instaurării monarhiei s-a dovedit a fi una prosperă și pentru aromânii din Albania, Bulgaria, Grecia, Macedonia. Regele Carol I a fost cel care s-a preocupat de deschiderea școlilor și a bisericilor în limba română pentru această populație cu sânge daco-roman. Au fost anii de glorie culturală, educațională și de apropiere cu românii din România.

O incursiune în istorie utilă și care ne face conștienți de puținătatea cunoașterii adevăratei istorii. De ce am avea nevoie să știm mai multe despre aromâni? Pentru că, așa cum reiese din mesajul filmului, aromânii, mai ales cei din Albania, au fost și mai continuă să fie, foarte firav, este adevărat, atașați de România. Pentru că aromânii sunt frați cu românii, având aceleași rădăcini latine, fiind mai exact o ramură a latinității răsăritene, alături de dacoromâni, meglenoromâni și istroromâni. De-a lungul veacurilor, ei au avut o istorie zbuciumată, una care i-a adunat, apoi i-a dispersat, un parcurs istoric tumultuos ce nu le-a permis să formeze un stat modern definit în termenii actuali; dar aromânii au rezistat cu tenacitate și au refuzat să fie asimilați de populația băștinașă majoritară a țărilor unde mai sunt întâlniți în prezent. Întâlnirea cu aromânii ar fi interesantă și pentru exemplul lor de dârzenie, tenacitate și bărbăție istorică.

„În spatele istoriei” este un documentar sensibil construit în jurul unor povești de viață ale aromânilor din diferite localități ale Albaniei. Primele secvențe fac referire la băștinașii din Corcea, un sat albanez în care aromânii încă mai vorbesc românește, unde slujbele răsună în grai românesc, iar bătrânii își amintesc cu nostalgie de anii când în Corcea exista o școală românească, una dintre cele mai bune instituții educaționale ale timpului. Fascinația povestirii orale, așa cum probabil s-a și transmis istoria aromânilor, este extrem de bine surprinsă în film prin relatările pline de viață, presărate cu un umor sănătos, ale contemporanilor evenimentelor din timpul Preotului Haralambie Balamace – PapaLambri, personalitate emblematică pentru Corcea. În afară de moartea martirică a lui PapaLambri pentru apărarea aromânilor fărșeroși în fața influenței grecoamnilor, bătrânii povestesc despre rolul important pe care l-a jucat această personalitate marcantă în fondarea școlii și a bisericii din localitate, dar și despre avântul cultural ce a luat naștere datorită preotului martir. Poezia tesatmentară semnată de Haralambie Balamace este edificatoare în acest sens.

Călătoria documentară continuă cu prezentarea ruinelor din orașul Moscopole, odată leagănul aromânilor, vatră culturală și religioasă care putea concura doar cu orașul Constantinopol. Odinioară, aici erau cele mai impunătoare biserici din Balcani, cu o pictură și arhitectură de o rară frumusețe. Așa cum atestă datele istorice, în secolul al XVIII-lea, în Moscopole existau în jur de 70 de biserici, bănci, o tipografie – unica din tot Imperiul Otoman și Universitatea „Noua Academie”. Astăzi, așa precum spune și filmul, „doar legende și ruinele bisericilor – punți atât de necesare unei memorii atât de fisurate” au mai rămas dintr-o metropolă de altădată. Ceea ce ar putea prezenta importanță pentru români este faptul că personalități ca Mitropolitul Andrei Șaguna și luptătorul pentru drepturile românilor din Transilvania, Emanuil Gojdu, sunt aromâni originari din Moscopole.

Aducând în prim-plan imagini ale unor Biserici părăsire, precum ar fi cea din localitatea Șipsca, regizorul filmului nu ar fi putut creiona un cadru complet dacă nu ar fi vorbit despre instaurarea regimului comunist în Albania, perioadă cumplită pentru întreaga populație a acestei țări, inclusiv pentru aromâni.

Albania a fost declarată primul stat ateu, ceea ce a însemnat distrugerea în totalitate a bisericilor și înverșunarea de a stârpi sentimentul de religiozitate. Urmările regimului atroce nu s-au lăsat așteptate, oamenii fiind prizonieri și închiși, lăcașurile sfinte nimicite, iar tot ce amintea de credință scos în afara legalității. Dar așa cum s-a adevărit, comunismul nu a putut nimici firescul din firea umană – credința și încrederea în Dumnezeu, iar filmul, printr-o măiestrie regizorală, scoate în evidență importanța religiozității în păstrarea valorilor și în perpetuarea unui neam, aromânii fiind un exemplu grăitor în acest sens.

De la credință spre cultură, dinspre cultură către Dumnezeu, pe tot parcursul documentarului camera este centrată pe chipurile celor în ale căror vine mai curge sânge de aromân și care „nu cer decât să nu piară foarte repede”. Spre final, privitorului i se oferă posibilitatea să descopere extraordinara tradiție a cântecelor polifonice, tehnică de interpretare plurivocală unică păstrată de aromâni. Aceasta reprezintă un dialog muzical viu care constă în cântarea unor povești de viață. Chiar dacă versurile nu pot fi înțelese, interpretarea, implicarea și dibăcia artistică naturală este atât de impresionantă, încât nu numai urechea, ci și ochiul este atras de această structură culturală oarecum arahaică, dar atât de emotivă.

Simbolic, epilogul filmului îi readuce în fața camerei pe bătrânii melancolici care își aduc aminte de vremurile când în localitatea Corcea din Albania, în incinta școlii românești, se preda despre Carol I, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazu... Planșetele cu personalitățile istorice, păstrate cu sfințenie în casa care a fost Consulatul României în Corcea, demonstrează afinitatea aromânilor cu românii, dorința lor de a nu fi uitați și, mai presus de toate, de a nu dispărea ca și neam.

✎ Tatiana Onilov

Pagini din caietul meu albastru...

Pag. 4

Decizii, decizii...

Există momente în care pur și simplu trebuie să îți iei viața în mâini, momente în care hotărârea de a spune DA sau NU se transformă într-un pariu cu universul întreg, pariu în care cu siguranță mizezi totul.. prezentul, trecutul, viitorul... pentru că ceea ce decizi acum te va învăța cum să trăiești clipa de față, cum să privești înapoi înspre propriile amintiri și cu ce ochi să întâmpini încă-neîmplinitul... Decizia este crucială, dar trebuie făcută... nimeni nu o poate face în locul tău. Să plec de aici sau să mai rămân, să mă angajez sau să refuz, să îl mai aștept sau să îl uit, să mă îngădui sau să pun capăt???... Decizii, decizii... pentru care, aparent, nu există decât două situații de ieșire: cea în care nu știi exact ce să alegi și le lași pe toate în mâna lui Dumnezeu doar pentru că ți-e frică să nu faci un pas greșit și atunci aștepti... și eventual te revolți sau te mânănești de atâta așteptare, și cea de-a doua soluție, în care iei o hotărâre, după care îți petreci restul vieții imaginându-ți că sigur era mai bine să fi ales cealaltă variantă.

Iar acestea toate cred că se întâmplă din tot atâtea motive. În primul rând, pentru că pornim de la premisa că în viață lucrurile sunt cumva prestabilite, iar noi ar trebui să simțim dintr-o dată când e momentul să facem un pas sau nu... Dar oare suntem noi chiar atât de „instinctivi”? Întrebându-l pe părintele meu duhovnic: „Părinte, cum o să știu că *el* este?”, atunci când mă gândeam cum voi fi eu în stare să îl recunosc pe viitorul meu soț dintre atâtea alți băieți de pe planetă, speram la un răspuns de tipul: „Fata mea, o să simți în adâncul ființei tale că *el* este băiatul potrivit! o să se clatine lumea și tu vei ști!”. Oare nu asta ne dorim cu toții? Să se clatine universul pentru ca noi să fim în stare să zicem DA din toată inima?... Dar, NU, răspunsul nu a fost cel așteptat, ci mult mai năucitor de simplu: „Dar, fata mea, tu decizi!”... și într-adevăr, universul s-a clătinat atât de tare în acel moment, că era să cadă cerul pe mine de greutatea libertății ce-mi era pusă pe umeri. „Fata mea, tu decizi!”... câtă dulce povară a dragostei lui Dumnezeu pentru om. Îl lasă liber să aleagă calea spre iubire, spre Iubire...

Așa că omul până la urmă face o alegere, dar de cele mai multe ori ajunge să regretă că a luat decizia respectivă și nu a ales cealaltă variantă. Iar aceasta deoarece pornim de la premisa că viața trebuie să fie cumva ușor de trăit. Însă cred că uităm și de această dată că gândul cicălit care ne iscodește urechea sufletului: „Cealaltă decizie sigur era mai bună!”... este și acesta o ispită necesară, care ne joacă feste prin propria imaginație. Căci iată-ne suspinând până la capătul zilelor după o alegere

ipotetică. Alergăm după fantome în loc să luptăm pentru a ne trăi realitatea. În loc să îmbrățișăm viața, fugim... Și oare cine are mai mult de pierdut?

Cineva mi-a spus odată cu durere: „De ce nu luptă omul pentru dragoste măcar cât luptă împotriva ei...?” Și nu cred că greșea întrebându-se.

*

Așadar, ce e de făcut? Cum să alegi fără să greșești? Cum să trăiești fără să regreti?... sau poate că înainte de toate ar fi mai nimerit să găsim răspuns la întrebarea: cum să lucrezi pe ogorul sufletului fără să te murdărești pe mâini? Absurd, nu? Oare cu cât mai absurde primele două?

*

Uf, cred că adevărata problemă a omului...sau cel puțin a mea, nu e aceea că nu știu cum să iau decizii, ci că nu știu cum să mă impac pe mai departe cu deciziile luate; nu e frica de a alege, ci mai degrabă teama de a trăi pentru *totdeauna* cu alegerea făcută. Adevărata problemă nu e că universul nu dă niciun semn clar de aprobare a hotărârii mele, ci că eu însămi îmi stârnesc vânt și grindină pe ogorul sufletului, odată ce sămânța alegerii începe să încolțească.

Dacă aș putea striga: „Doamne, nu știu dacă fac bine, nici nu știu dacă asta îmi doresc cu adevărat... sunt prea schimbătoare ca să mă încred în mine, însă Doamne, Tu Care pe toate le știi și rostul tuturor, ajută-mă, fii cu mine, nu mă lăsa!”, oare nu se va sfinți lucrul cerut? Oare nu va avea Dumnezeu grijă ca alegerea pe care o fac să îmi fie spre folos? Dacă Dumnezeu face și din pietre fiii lui Avraam, oare nu poate scoate El un lucru bun chiar și dintr-o decizie...greșită? De ce să mă mai tem, de ce să ne mai temem? Orice decizii am lua, dacă le facem cu gândul sau cu speranța că prin ele ne vom apropia de El, mai avem oare motive de a ne teme?

Într-adevăr, ezitam și ne sucim în fața alegerii sau a traiului cu alegerea făcută pentru că lăsăm ca ființa de carne și oase să fie mai puternică în slăbiciunile ei decât suflarea dumnezeiască pusă în om. Uităm că suntem croiți după Chipul lui Dumnezeu și încetăm de a ne face după Asemănarea Lui temându-ne... să nu greșim!?! E drept că fără să încercăm nu avem cum să greșim, însă nici nu avem cum să ne îndumnezeim. Căci din greșeală putem ieși prin scara pocăinței. Cu mult mai greu de părăsit confortul stării de inerție duhovnicească!

Mă gândesc mai departe că noi cu toții spunem „Doamne, făcă-se voia Ta!”... însă cum vom ști când se va împlini această voie? Stând cu brațele încrucișate în sala de așteptare sau mai degrabă cu mintea aplecată la rugăciune și cu mâinile lucrând pământul? Se va supăra Dumnezeu că ne-am murdărit mâinile astfel? Mai repede se va supăra omul că nu-i sosește în gara așteptărilor sale exact trenul care să-l ducă, fără prea multe întrebări, spre destinația „Fericire”. Ce copii suntem! Ce Bun este Tatăl nostru!

În concluzie, nicio concluzie absolută și radicală... pentru că nu sunt în măsură să dau sfaturi despre cum trebuie să se facă alegerile în viață. Mă gândesc numai că atunci când va veni Stăpânul și mă va întreba ce fac... nu mă voi rușina să îi arăt palmele muncite ale sufletului meu. Domnul va curăța lutul de pe ele... Și mai cred că a face o alegere este mai bine decât a nu face nimic, pentru că un creștin adevărat nu pornește la drum fără să îl ia pe Dumnezeu împreună-călător. Astfel, chiar dacă ne vom rătași, căutând ajutorul Lui, până și munții se vor muta din loc numai ca să regăsim drumul spre casa cerească... spre Acasă. „Dacă vei ști să-L pui pe Dumnezeu în tot ce faci, Îl vei regăsi în toate câte ți se vor întâmpla” (Vladimir Ghika).

În concluzie, o concluzie absolut și radical personală, cred că nu are rost să mă tot plâng că nu știu ce să aleg sau că am ales prost... ar fi mai bine să tac și să ascult de viața pe care Dumnezeu mi-o așterne în cale în fiecare zi și să iau ce e mai bun din ea... să fac ce e mai bine cu ea! Iar dacă Îl chem pe Dumnezeu să fie cu mine la tot pasul, oare va lipsi El tocmai în momentul în care printr-o algere îmi va părea că mizez totul... prezentul, trecutul, viitorul?

✎ Dana Filaropol

Redactor: Tatiana Onilov

Țechipa: Andrei Mitrică, Ana-Maria Neag, Gabriela Bulgaru, Dana Filaropol, Iulia Anamaria Mureșan, Oana Laura Dâga.

Adresa ASCOR:

Hașdeu 45
Cluj-Napoca

Redacția FILOCALIA:

Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca

Fax: 0264/595 300

revista.flocalia@yahoo.com

ISSN: 1224-0567